

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

**Repla-palkittu av-kääntäjä
Anna-Maija Ihander:
"Yhteisössä on voimaa."**

- Uljas Attila -palkittu Tulkkilaki nyt -liike
- Sote-kääntämisen ja -termityön monet vaiheet

Vaalit lähestyvät

Sirpa Alkunen

Sunnuntaina huhtikuun 2. päivänä 2023 Suomessa on eduskuntavaalit, joissa valitaan kansanedustajat kaudelle 2023–2027. Monet järjestöt laativat vaalien alla luettelon keskeisistä toiveistaan tulevalle hallitukselle ja eduskunnalle. Tänä vuonna Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on laatinut tiettävästi kaikkien aikojen ensimmäiset hallitusohjelmatavoitteensa liiton toiminnanjohtajan ja hallituksen yhteistyöllä. Selkeästi jäsennehtyjen hallitusohjelmatavoitteiden etuna on, että asioitamme on helpompi ajaa päättäjiä tavattaessa. Alamme on niin moninainen, että luettelo voisi olla toki pidempikin kuin nykyiset yhdeksän kohtaa, mutta napakka muotoilu auttaa viestin perille menoa. Tavoitteet ovat tietenkin myös liiton sääntöjen ja strategian mukaisia, eli tiivistetyssä muodossa on taustalla valtavan tietoa käänös- ja tulkkausala. Olenkin iloinen, että olemme saaneet tavoitteet laadittua, ja niitä voi toki hyödyntää vaikuttamistyössä vaalien jälkeenkin. Otamme myös mielellämme vastaan palautetta hallitusohjelmatavoitteista, jotta aikanaan osaamme laatia entistäkin osuvamman luettelon, kun uudet vaalit lähestyvät.

Linkki liiton hallitusohjelmatavoitteisiin löytyy viereiseltä sivulta. Toivomme, että liiton työntekijöiden ja vapaaehtoistoimijoiden lisäksi myös jäsenet levittävät yhteisiä tavoitteitamme esimerkiksi tuntemilleen ja kohtaamilleen eduskuntavaaliehdokkaille tai puolueiden työntekijöille, vaikkapa edes niiltä osin kuin tavoitteet koskevat jäsenen ominta työkenttää.

Monet tavoitteistamme ovat yhteneviä muiden kulttuurijärjestöjen tavoitteiden kanssa, ja järjestöjen yhdessä ajamia asioita edistetään lähiaikoina esimerkiksi yleisölle avoimissa vaalitulaisuudessa, joista tiedotamme aikataulujen varmistuessa. Olisi mukavaa nähdä yleisössä myös jäseniämme!

Toivottavasti mahdollisimman moni jäsenemme myös äänestää tulevissa eduskuntavaaleissa ja antaa arvokkaan äänensä ihmiselle, joka on puolueesta riippumatta halukas kannattamaan edes jotakin tai joitakin SKTL:n ajamista asioista.

Vaaleissa on erityisen hyvä mahdollisuus vaikuttaa. Edistäkäämme siis yhdessä kääntäjien ja tulkkien etuja äänestämällä eduskuntavaaleissa!

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.
puheenjohtaja@sktl.fi

Valet närmar sig

Sirpa Alkunen

Söndagen den 2 april 2023 är det riksdagsval i Finland där vi väljer riksdagsledamöterna för regeringsperioden 2023–2027. Inför valet upprättar många föreningar en lista på sina viktigaste förväntningar på den kommande regeringen och riksdagen. I år har verksamhetsledaren och styrelsen för Finlands översättar- och tolkförbund i samarbete veterligen för första gången utarbetat mål för regeringsprogrammet.

Fördelen med klart strukturerade mål för regeringsprogrammet är att det är lättare att driva igenom våra frågor vid möten med beslutsfattare. Vår bransch är så mångfacetterad att listan visserligen kunde vara längre än de nuvarande nio punkterna, men en slagkraftig formulering medverkar till att budskapet går bättre fram. Målen är naturligtvis även förenliga med förbundets stadgar och strategi, dvs. bakom den korta punktlistan finns en enorm kunskap om översättnings- och tolkbranschen. Jag är således glad över att vi har ställt upp målen, som naturligtvis också kan användas i påverkningssarbetet efter valet. Vi tar också gärna emot återkoppling på målen för regeringsprogrammet för att i sinom tid kunna upprätta en ännu mer slående lista inför nya val.

En länk till förbundets mål för regeringsprogrammet finns på nästa sida. Vi önskar att inte bara förbundets anställda och frivilliga funktionärer utan också förbundets medlemmar sprider våra gemensamma mål till exempel till riksdagsvalskandidater eller partiarbetare som de känner eller träffar. Det kan till exempel gälla enbart de mål som rör medlemmens eget arbetsfält.

Många av våra mål sammanfaller nu med andra kulturorganisations mål, och vi kommer snart att driva våra gemensamma frågor tillsammans, exempelvis på valsemang öppna för allmänheten. Vi informerar om dem när tidtabellerna har slagits fast. Det skulle vara trevligt att se även våra medlemmar bland publiken!

Förhoppningsvis röstas också så många medlemmar som möjligt i det kommande riksdagsvalet och ger sin röst till en kandidat som oberoende av parti är villig att stöda ens en viss eller vissa av de frågor som FÖTF driver.

I valet har vi en utmärkt möjlighet att påverka. Låt oss därför tillsammans främja översättarnas och tolkarnas intressen genom att rösta i riksdagsvalet!

Skriften är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.
puheenjohtaja@sktl.fi
Översättning: Tina Matala-aho

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Sirpa Alkunen
sirpa.alkunen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
Risto Mikander / Mediasepät Studio

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
Lehtisepät Oy, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Juha Eskelinen, Jenni Kaven, Silke Matinniemi,
Hanna Pippuri, Kate Sotejeff-Wilson ja
Aino Suoranta

www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren

Tilaukset:
tiedotus@sktl.fi

Ilmoitushinnat:
www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren/mediatiedot

Tilauhinta 2023
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Anna-Maija Ihander
© Maarit Laitinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

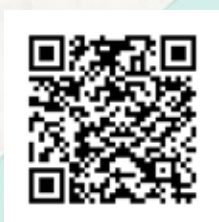
Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.
Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

SKTL:n hallitusohjelmatavoitteet 2023–27

Hallitusohjelmatavoitteemme 2023–2027 vahvistavat kääntäjien ja tulkkien asemaa.

Löydät hallitusohjelmatavoitteemme osoitteesta:

sktl.fi/hallitusohjelmatavoitteet

TULEVAT TAPAHTUMAT

**Kopiosto-apurahat
haettavissa
20.2.–7.3.**

**Vuoden 2023
Mikael Agricola
-palkinnon ja
J. A. Hollon
palkinnon
ehdokkaiden
julkistamistilaisuus
15.3. klo 16
Helsingissä**

**Suomen kääntäjien
ja tulkkien liiton
sääntömääräinen
kevätkokous 25.3.
klo 14 Tampereella
Lue lisää s. 28**

**KäTu2023:
Kääntäminen/
tulkkaus ja kestävä
kehitys 13.–15.4.
Turussa**

**Mikael Agricola
-palkinnon ja J. A.
Hollon palkinnon
jakotilaisuus 30.3.
Helsingissä**

I DETTA NUMMER

**Svensk-finskt
översättarseminarium:
Mikael Reuters
seminarieminnen
s. 26**

Tässä numerossa mm.:

- s. 5 Tekstin talo perustetaan vanhaan tehtaaseen Helsingin Sörnäisissä
- s. 6 Kopiosto-apurahansaajan kiitokset
- s. 7 Kopiosto-apurahat haettavissa 20.2.–7.3.2023
- s. 8 SKTL:n yhteistyökumppanit: Suomen kielen lautakunta
- s. 11 SKTL:n hallitus vuonna 2023
- s. 13 Uljas Attila -palkinto 2022: Tulkkilaki nyt -liike
- s. 16 Julkishallinnon palsta: Sote-kääntäminen ja -termityö
- s. 18 Vuoden 2022 Repla-palkitun Anna-Maija Ihanderin kiitospuhe
- s. 22 Pienten kielten kivinen tie: nykykreikkalainen kirjallisuus
- s. 24 Tietosuoja-ajattelua kääntäjille: juristin näkökulma
- s. 25 Käännösten laillistaminen henkikirjoittajan näkökulmasta
- s. 26 Svensk-finskt översättarseminarium: Mikael Reuters
seminarieminnen
- s. 27 11 kysymystä tulkille: Joonas Kirsi

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Hietaniemenkatu 2, 4. kerros, 00100 Helsinki.
www.sktl.fi

Olemme päivittäneet peruutusehtojamme

Uudet peruutusehtomme astuivat voimaan 1.1.2023. Vastaisuudessa viimeinen peruutuspäivä koskee myös sellaisia tapahtumia, jotka muuten olisivat osallistujalle maksuttomia. Jos ilmoitus peruutuksesta tulee myöhässä, osallistuja saattaa joutua maksamaan liitolle myöhäisestä peruutuksesta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset (esim. etukäteen tilatut tarjoilut). Uudella käytännöllä pyrimme mm. ehkäisemään ruokahävikin syntyä. Peruutusehtoihimme voit käydä tutustumassa tarkemmin osoitteessa www.sktl.fi/peruutusehdot.

Jäsenmaksulaskut on lähetetty

Vuoden 2023 jäsenlaskut ovat lähteneet jäsenillemme. Eräpäivä laskuissa on 15.2.2023. Tarvittaessa laskun voi maksaa kahdessa samansuuruisessa erässä, tällöin eräpäivät ovat 15.2.2023 ja 15.3.2023. Muistathan käyttää maksaessasi laskussa olevaa viitettä!

Jos sinulla on kysyttävää jäsenmaksuista, lasku ei ole tullut perille tai haluat sopia laskun maksujärjestelyistä, otathan yhteyttä liiton toimistoon mahdollisimman pian: jasenasiat@sktl.fi.

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Erkko, Ronja, I, Kankaanpää
Firsova, Svitlana, V, Joensuu
Heikkilä, Tuulikki, II, Helsinki
Heinonen, Katja, II, Turku
Holopainen, Olga, II, Joensuu
Jormakka, Noora, II, Pälkäne
Karvonen, Kyösti, I, Helsinki
Laitinen, Saarni, I, Helsinki
Lankinen, Sari, II, Vitoria-Gasteiz, Espanja
Malinen, Veronika, II ja IV, Kauniainen
Matilainen, Kari, II, Vantaa
Narko, Petra, II, Helsinki
Nääppä, Onni, III, Helsinki
Poletaeva, Liudmila, IV, Rantasalmi
Segler-Heikkilä, Lena, V, Ylivieska
Suoranta, Eero, II, Helsinki
Söderqvist, Minna, II, Helsinki
Tervonen, Eija, I, Espoo
Vorozhbitova, Ljudmila, IV, Helsinki
Wright, Joonas, III, Vihti

Opiskelijajäsenet

Clay, Heli, II, Tampere
Dolgiy, Lana, IV, Helsinki
Kattelus, Aino, II, Edinburgh,
 Yhdistynyt kuningaskunta
Koba, Aleksandra, IV, Hamina
Nironen, Ekaterina, II ja III, Helsinki
Pospelova, Jessica, II, Helsinki
Rasi, Vera, II ja IV, Punkalaidun
Rattuli, Sofia, II, Tampere
Seppälä, Marjo, III, Tampere
Suhonen, Elmira, IV, Raisio
Trux, Agneta, II ja III, Helsinki
Uotila, Lemmy, III, Hyvinkää

Koejäsenet

Brotkin, Susanna, II, Pariisi, Ranska

Uusi jaosto

Fagerlund, Iina, III, Langenhagen, Saksa
Puhakainen, Jaana, I, Kouvola
Ollanketo, Niina, I, Tampere
Tuominen, Tiina, V, Tampere
Vuorinen, Oksana, IV, Tampere

Uusi kirjallisuuskeskus Tekstin talo perustetaan vanhaan tehtaaseen Helsingin Sörnäisissä

Tekstialan toimijoita laajasti yhdistävä Tekstin talo ry, jonka jäsen myös Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on, on solminut vuokrasopimuksen Helsingin Sörnäisissä sijaitsevista tiloista Merimieseläkekassan kanssa. Lähes 1800 neliömetrin tilakokonaisuus sijoittuu kolmeen kerrokseen, joihin on tulossa yli viisitoista alivuokralaista. Tekstin talo avataan Lintulahdenkatu 3:ssa yleisölle syksyllä tilojen peruskorjauksen jälkeen.

Tekstin talo on uudenlainen kulttuurikeskus, joka yhdistää kirjallisuudesta ja tekstistä kiinnostuneen yleisön, järjestötoiminnan ja tekstialan tekijät. Talosta löytyy työ-, koulutus-, kokous- ja tapahtumatiloja.

Toimijat edustavat tekstialaa tutkijoista ja käsikirjoittajista kääntäjiin ja runouden ammattilaisiin. Uusissa tiloissa toimii lisäksi yrityksiä, kuten kustantamoja, kirjallisuusagenttuuri ja äänikirjastudio. Tekstin taloon tulee myös tapahtumallinen kulttuurikuppila, joka yhdistelee kahvilan, baarin ja klubin ominaisuuksia.

"On taianomaista ja ennen kaikkea suuri kunnia saada olla luomassa kokonaan uutta maamerkkiä suomalaisen kirjallisuuden ja tekstityön kentälle. Monipuolisen tekijäjoukon kanssa luomme myös aivan uudenlaisen taiteiden ja tiedekeskustelun välisen alustan", tiivistää Tekstin talon puheenjohtaja **Jaakko Vilja**. SKTL:n puheenjohtaja **Sirpa Alkunen** lisää: "Olen iloinen, että yhteistyö muiden järjestöjen kanssa tiivistyy ja saa uusia muotoja, kun olemme saman katon alla."

"Tekstin talossa pystymme myös järjestämään jäsentapahtumia, koulutuksia ja muita tilaisuuksia. Liiton toimistokin muuttaa aikanaan Tekstin taloon, mutta tästä tiedotamme lisää hiukan myöhemmin", kertoo SKTL:n toiminnanjohtaja **Jenni Kavén** tyytyväisenä.

Lisätiedot: www.tekstintalo.fi

Kuvat: Anton Hämäläinen

Tekijänoikeuskorvaus ei vaikuta sovittelun työttömyysetuuden määrään 1.1.2023 alkaen

Tekijänoikeuskorvauksia maksetaan esimerkiksi kääntäjille heidän teostensa käytöstä. Sanaston ja Kopioston maksamat korvaukset, lainauskorvaus mukaan lukien, ovat tekijänoikeuskorvauksia.

Vuoden 2023 alusta tuli voimaan asetus, jonka mukaan tekijänoikeuskorvausten sovittelusta työttömyysturvassa luovutaan. Tekijänoikeuskorvaus ei siten enää vaikuta sovittelun työttömyysetuuden, kuten työttömyyskassan maksaman ansiopäivärahan tai Kelan maksaman peruspäivärahan, määrään. Tekijänoikeuskorvaukset eivät myöskään enää vaikuta aikuiskoulutustuen määrään.

Muutos ei kuitenkaan koske työmarkkinatukea, joka on harkinnanvarainen etuus. Työmarkkinatuen määrässä voidaan edelleen ottaa huomioon säännöllisesti

maksettavat tekijänoikeuskorvaukset. Muutos johtaa itsensä työllistäjien kannalta eriarvoiseen tilanteeseen, koska sekä ansiopäiväraha että peruspäiväraha edellyttävät, että työttömyyskorvauksen hakija on ollut palkkatyössä vähintään 26 viikkoa.

Käytännössä lakimuutoksesta hyötyvät vain ne sivutoimiset kääntäjät, jotka ovat olleet myös palkkatyössä. Sosiaaliturvan kannalta päätoimiset luovan alan tekijät jäävät muutoksen myötä muita heikompaan asemaan.

Jenni Kavén

Kirjoittaja on SKTL:n toiminnanjohtaja.

Lähteet: valtioneuvosto.fi, työllisyysrahasto.fi, sanasto.fi

Kopioisto-apurahansaajan kiitokset

Tiina Malinen haki Kopioisto-apurahaa keväällä 2022, ja SKTL myönsi hänelle 1100 euroa työergonomian parantamiseen.

Huomasin Kopioisto-apurahan hakuilmoituksen muistaakseni SKTL:n Instagram-julkaisusta. Halusin tutustua asiaan tarkemmin ja löysin SKTL:n internet-sivuilta listan henkilöistä ja projekteista, joille apurahaa oli aiemmin myönnetty. Selailin tiedostoa ja huomasin jonkun saaneen apurahan työergonomian kohentamiseen. Tämä tuntui loistavalta idealta henkilölle, joka oli kyyhöttänyt lähes vuoden alimitoitettun työpöydän ääressä. Henkilölle, jolle ergonomia tarkoitti sitä, että pyllyn alle vaihdettiin aika ajoin jumppapallo kovan istuimen sijaan. Henkilölle, jonka kroppaa kolotti niskasta nilkkoihin.

Aluksi epäilin, etten olisi apurahakelpo, koska käännöksiäni ei ole julkaistu, mutta hakuehdot täyttyivät sittenkin, koska yksi käännöksistäni oli julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Nuo 21 268 sanaa oikeuttivat minut hakemaan 1a-osaston henkilökohtaista kohdeapurahaa.

Hakuprosessi oli mutkaton. Piti luoda tunnukset järjestelmään, kirjata julkaistut projektit yhdeksi tekstitiedostoksi

ja lisätä se hakemuksen liitteeksi, samoin kuin oma ansioluettelo. Järjestelmä oli verrattain intuitiivinen eikä mieleeni muistunut mitään hankaluuksia hakemuksen täyttämiseksi.

Käytin apurahaani käytettyjen toimistotarvikkeiden liikkeestä hankittuihin sähköpöytään ja satulatuoliin, lisäksi hankin 24-tuumaisen näytön, ja pitkän harkinnan jälkeen unelmieni tankohiiren ja siihen sopivan tarpeeksi suuren näppäimistön, jossa on myös numpad-osio. Työergonomiani on parantunut huomattavasti hankintojeni myötä. Minulla on yhä ostoslistallani seisomamatto ja jonkinlainen työvalo pöydän kulmaan kiinnitettäväksi, mutta tämäkin on huomattava parannus eikä entiseen ole paluuta. Kiitos, SKTL ja Kopioisto!

Teksti: Tiina Malinen

Apurahansaaja on toiminimiyritystä ja saksan, englannin ja ruotsin kääntäjä. Hän myös julkaisee käännösaiheista sisältöä Instagramissa tilillä @nakyvakaantaja.

Kopioisto-apurahat haettavissa 20.2.–7.3.2023

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopioinnista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopioisto-apurahat kääntäjille.

Jaossa on

- henkilökohtaisia **kohdeapurahoja**
- henkilökohtaisia **konferenssi- ja koulutusapurahoja**
- **projektiapurahoja.**

Kohdeapurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts.

- kirjallisuutta (kaunokirjallisuutta tai tieto- ja oppikirjallisuutta)
- artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai
- julkaistua asiatekstiä.

Konferenssi- ja koulutusapurahaa voivat hakea kaikki käännös- ja tulkkausalan ammattilaiset.

Hakukelpoinen henkilö voi saada vuodessa enintään 2 000 euroa Kopioisto-kohdeapurahaa. Kohdeapurahaa eivät kuitenkaan voi saada sellaiset hakijat, jotka eivät tuota kopioitavaa materiaalia.

Vaikka hakija ei olisi oikeutettu kohdeapurahaan, hän saattaa olla oikeutettu konferenssi- ja koulutusapurahaan. Hakukelpoinen hakija voi saada vuodessa enintään 2 000 euroa konferenssi- ja koulutusapurahaa. Hakijat, jotka tuottavat kopioitavaa materiaalia, voivat saada vuodessa sekä konferenssi- ja koulutusapurahan että kohdeapurahan.

Apurahaa voi hakea mm. opintomatkiaan, ammattikirjallisuuteen, IT-hankintoihin, ammattitaitoa edistäviin tarkoituksiin, konferenssiin, seminaariin tai koulutukseen – myös etäkoulutuksiin! Katso tarkemmat hakukohteet hakuilmoituksestamme verkkosivuiltamme.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus Kopioisto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista.

Hakuohjeet SKTL:n verkkosivuilla osoitteessa: **www.sktl.fi/kopioisto-hakuohjeet**. Hakemukseen liitetään CV.

Hakemus toimitetaan hakuaikana 20.2.–7.3.2023 sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa **sktl.apurahat.net**. Apurahan käytöstä on annettava selvitys kuitteineen vuoden kuluessa apurahan myöntämisestä.

Kopioisto-valtakirjasta löydät lisätietoa täältä: **www.sktl.fi/kopioisto-valtakirja**.

Suomen kielen lautakunta ei sanele vaan suosittaa

Yhteistyökumppaneita esittelevässä sarjassa esittelemme suomen kielen lautakunnan.

Suomen kielen lautakunta on kielen- ja nimistönhuollon asiantuntijaelin, jonka asema perustuu lakiin Kotimaisten kielten kesuksesta (Kotus). ”Lautakunnan kannanotot menevät Kotuksen ohjeisiin ja Kielitoimiston sanakirjaan, ja niiden tavoitteena on selkeä, asiallinen ja ymmärrettävä yleiskieli nimenomaan hallinnon ja viranomaisten viestinnässä, mutta lautakunta ei määrää vaan antaa suosituksia”, sanoo lautakunnan puheenjohtaja **Tiina Onikki-Rantajääskö**.

Kotuksen johtaja asettaa suomen kielen lautakunnan ja Kotus järjestää sen toiminnan, mutta lautakunta on luottamuselin, ei Kotuksen osa. Lautakunta ei ole Kotuksen alainen, mutta sen kielenhuolto-osaston johtaja on lautakunnan jäsen ja kokouksissa istuu tarpeen mukaan sen asiantuntijoita, joista Kielitoimiston sanakirjan päätoimittaja ja kielipoliittinen erityisasiantuntija ovat

oikeastaan aina läsnä. Kotus myös valmistelee kokouksissa käsiteltävät asiat ja lautakunnan sihteerinä toimii Kotuksen erityisasiantuntija.

Lautakunnan jäsenet ovat omien alojensa asiantuntijoita ja heidän toimikautensa on kolmivuotinen. Jäsenistöön kuuluvat kääntäjien ja tulkkien edustaja, median edustaja, terminologian edustaja, äidinkielenopettajain liiton edustaja sekä muutama taustaltaan erilainen yliopistotutkija. Jokainen tuo lautakuntaan oman asiantuntijuutensa ja näkökulmansa ja käsiteltävät asiat ovat osa jäsenten jokapäiväisiä työtehtäviä. Tällä hetkellä kääntäjäosaamista lautakunnassa edustaa SKTL:n jäsen, suomentaja **Natasha Vilokkinen**.

Suomen kielen lautakunnan tärkein yhteistyökumppani on ruotsin kielen lautakunta. Myös oikeusministeriön

Tiina Onikki-Rantajääskö

© Lyyra Virtanen

yhteydessä toimiva Kieliain neuvottelukunta haluaa tiivistää yhteydenpitoa kielilautakuntien kanssa. Lisäksi jokainen jäsen edustaa omia taustaorganisaatioitaan, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ja Journalistiliitto tulivat mukaan kannanottoon, jossa vaaditaan Kotuksen riittävän rahoituksen ja resurssien turvaamista.

Lautakunnan kansainvälinen yhteistyö kulkee käytännössä Kotuksen kautta. EFNIL (European Federation of National Institutions for Language) on Kotuksen eurooppalaisten rinnakkaisorganisaatioiden kattojärjestö ja tärkein kansainvälinen yhteistyökumppani. EFNILin kokouksiin osallistuu yleensä kielenhuolto-osaston johtaja **Salli Kankaanpää**, mikä turvaa yhteistyön jatkuvuuden muiden lautakunnan jäsenten ollessa määräaikaaisia.

Suomen kielen lautakunnassa käsiteltävät aiheet kumpuavat pitkälti Kotuksen sisältä ja ovat kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyviä kysymyksiä. Myös lautakunnan jäsenet voivat itse nostaa asioita esiin, ja eri tahot ja kansalaisetkin voivat esittää kielikysymyksiä lautakunnan pohdittaviksi. ”Kankaanpää, lautakunnan sihteeri **Sari Maamies** ja minä keskustelemme esille nousseista kysymyksistä ja päättämme, mitkä viedään lautakuntaan asti keskustelualoitteina. Lopulta lautakunta yhdessä päättää, onko aihetta syytä viedä pitemmälle”, Onikki-Rantajääskö kertoo ja jatkaa, että lautakunta toimii hyvin ja sen kokoonpano on hieno. ”Olemme samoilla linjoilla ja lautakuntaan kutsutuilla on ajantasainen tieto tilanteesta. Kotuslaisilla taas on käsitys siitä, mikä on realistista ja millaista taustatyötä päätösten tekemiseen vaaditaan.”

Keskustelualoitteen tekeminen suomen kielen lautakunnalle käy helpoiten ottamalla yhteyttä Kotukseen osoitteella sari.maamies@kotus.fi.

Kotus-kannanottoon voi tutustua SKTL:n verkkosivuilla Uutisissa.

Suomen kielen lautakunnan kannanottoihin ja toimintasuunnitelmaan meneillään olevalle kolmivuotiskaudelle voi tutustua osoitteessa kotus.fi/kielitieto/kielipolitiikka/kotimaisten_kielten_keskuksen_kielilautakunnat/suomen_kielen_lautakunta.

Lautakunnassa pohdittavat kysymykset eivät ole helppoja ja herättävät usein myös kansalaisten keskuudessa keskustelua, sillä yleiskielen rakentamisen ja kouluopetuksen perinne ovat Suomessa nojanneet yhteen vaihtoehtoon, vaikka puhekielessä ja murteessa on paljon variaatioita. Kun kirjakieleen on haluttu tuoda vain yksi mahdollisuus ja se on iskostettu kouluissa kaikkien mieleen kielessä olevan valtavan vaihtelun tilalle, on nyt vaikea sietää sitä, että kirjakielen standardissa voisi olla vaihtoehtoja.

Esimerkkinä suomen kielen lautakunnan käsittelemistä asioista Onikki-Rantajääskö esittelee kaksoispassiivin ”ollaan tehty”, jonka yhteydessä suomalaisten kielitajussa on tapahtunut muutosta. Kaksoispassiivi kuuluu hyvin monenlaisiin kielen rakenteisiin ja jotta siitä voitaisiin antaa eksakteja ohjeita, pitäisi tehdä varsin laajaa tutkimusta sen esiintyvyydestä ja ohjeistaa niin yksityiskohtaisesti, ettei se ole tavallisen kielenkäyttäjän näkökulmasta mielekäästä. Lautakunta totesikin, ettei ole aihetta kieltää kaksoispassiivin käyttöä, mutta Kotuksen ohjeistusta on syytä selkeyttää. Toisaalta sitä ei haluta varsinaisesti salliakaan, jotta sen käyttö ei leviäisi niihin rakenteisiin, joihin se vielä ei näyttäisi kuuluvan.

Toinen esimerkki lautakunnan toiminnasta on yhdessä ruotsin kielen lautakunnan kanssa annettu kannanotto *Sosiaali- ja terveydenhuollon nimien suunnittelua on parannettava*. Lautakunnat suosittivat selkeyden varmistamiseksi hyvinvointialueiden oheisnimistä luopumista ja tuttujen nimitysten *terveyskeskus* ja *-asema* säilyttämistä. Myös siihen kiinnitettiin huomiota, että kaksikielisillä alueilla vain suomenkielisen nimen lyhenteeseen perustuva oheisnimi (esim. Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha) ei ole kielilain mukainen.

Kotus huolehtii suomen kielen lautakunnan tiedotuksesta ja kaikki sen kannanotot löytyvät Kotuksen verkkosivuilta. Lautakuntaa kuunnellaan ja sen kannanotot ylittävät uutiskynnyksen. Siinä mielessä lautakunnalla on arvovaltaa ja sen työ vaikuttaa siihen, millaisena suomen tämänhetkinen yleiskieli nähdään. Suomalaiset ovat myös hanakoita tarttumaan lautakunnan kannanottoihin, ja monet haluaisivat nähdä lautakunnan tai Kotuksen auktoriteettina, joka määrää, miten itse kunkin pitää sanoa tai kirjoittaa. Mutta vaikka Suomessa on kielilakeja, oikeakielisyyslainsäädäntöä Suomessa ei ole, eikä lautakunta voi puuttua yksityisen ihmisen kielenkäyttöön, toisin kuin esimerkiksi Ranskassa, joka on historian saatossa pakotettu hyvin monikielisestä yksikieliseksi ja jossa kielilait sisältävät sanktioita.

Kielitietoisuuden lisääminen on tärkeää

Kielitietoisuuden lisääminen on yksi lautakunnan tärkeimmistä tehtävistä ja sen kolmivuotiskauden 2022–24

teema. Suurin huoli siihen liittyen on suomen kielen käyttöalueen kapeneminen. Suomen kielen pitää kehittyä elävänä ja käytettynä kaikilla yhteiskunnan ja ihmiselämän alueilla. Iso kysymys on, mitä voimme tehdä suomen kielen kattavuuden hyväksi.

”Oppilaitoksilla on suuri vastuu siinä, että koulutusjärjestelmä tuottaa asiantuntijan kielitaidon kaikille”, Onikki-Rantajääskö sanoo. Tämä edellyttää suomen kielen luku- ja kirjoitustaitoa, monilukutaitoa ja erikoissanastojen omaksumista. Hänen mukaansa meillä on ollut hyvä koulutusjärjestelmä, mutta nyt lukeminen on vähentynyt ja opetusryhmät ovat heterogeenisempiä. ”Koska kirjakieli on jokaiselle vieras kieli ja ammatillinen kieli omaksumaan koulutuksessa ja työelämässä, tulee tähän kiinnittää huomiota. Jos lääkäri saa koulutuksena englanniksi, miten hän pystyy palvelemaan potilaitaan suomeksi?”

Yliopistojen kielistrategioissa puhutaan suomen kielen tärkeydestä, mutta käytännössä liu’utaan helposti englannin käyttöön, usein tasavertaisuuteen vedoten. Toisena ongelmana on rahoitus: esimerkiksi termityöhön tarvitaan eri alojen asiantuntijoita tieteenaloilla, joista suuri osa toimii jo niin englanniksi, ettei työn tärkeyttä tajuta. Nanoteknologian tutkijat puhuvat keskenään aina englantia ja uskovat siksi, ettei suomenkielisiä termejä tarvita, mutta sanastoa täytyy kehittää, jotta kieli ei rapaudu. Uusistakin keksinnöistä täytyy voida puhua suomeksi jo yhteiskunnallisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vuoksi. Humanistiset alat ja oikeustiede ymmärtävät Onikki-Rantajääskön mukaan hyvin termityön merkityksen.

Yksi iso kysymys liittyy osallisuuteen. Suomalainen yhteiskunta on aina ollut monikielinen, mutta nyt se on entistäkin monikielisempi. Suomessa asuvien ihmisten pitää päästä kansalliskielillä toimivan yhteiskunnan jäseniksi, mikä tarkoittaa, että oppimis- ja opintopolkuja on kehitettävä. Lisäksi on ymmärrettävä, että eri kielet voivat olla läsnä erilaisissa tilanteissa ja se palvelee myös suomen kieltä. Meidän on oltava suvaitsevaisia sen suhteen, että kaikki eivät puhu suomea yhtä hyvin. On osallisuudesta huolehtimista, että sallitaan myös epätäydellinen kielenkäyttö ja jutustellaan suomeksi heidänkin kanssa, joiden kielitaito ei ole kovin hyvä.

Kääntäjillä on iso rooli suomen kielen kehittäjinä

Työssään suomen kielen parissa Onikki-Rantajääskö iloitsee siitä, että kielen asema on hyvin turvattu lainsäädännöllä ja sen käyttöpohja on edelleen laaja. Myös kielenhuolto ja sanakirjatyö ovat toimineet hyvin, mikä valitettavasti on osittain uhattuna Kotuksen resurssien

jatkuvan pientymisen vuoksi. Suomessa ollaan kieli-asioissa entistä valvotuneempia ja asiantuntijakeskustelu niistä on monikielisyyttä ymmärtävää, vaikka julkisessa keskustelussa on kuultavissa monenlaisia ideologioita. Lisäksi tutkitaan ja kehitetään kielenoppimispolkuja, ja tietopohjaa käytänteiden uudistamiseksi alkaa olla.

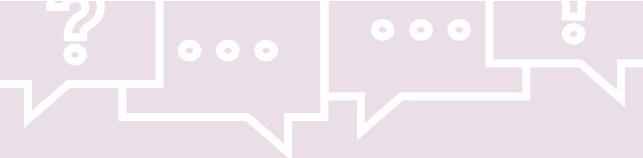
Kansainvälisesti ajateltuna perusedellytykset ovat kunnossa, mutta tarvitsemme lisää tietoa keskikokoisten kielten tilanteesta suhteessa Englantiin. Voisimme myös ottaa oppia toisten kokemuksista, kuten Alankomaiden ahdingosta, jossa yliopisto-opetuksen englanninkielistyminen on johtanut pulaan hollannin kielen taitoisista psykologeista. Lisäksi voisimme ottaa mallia siitä, miten vaikkapa Virossa tai Norjassa arvostetaan omaa kieltä.

On sekä etu että haaste, että suomen kieli poikkeaa naapurikielistään. Identiteetti säilyy ehkä helpommin eikä sekakieltä synny niin helposti kuin jos englannin omaksuminen olisi hyvin helppoa ja liukumia tapahtuisi helpommin. Toisaalta toleranssi limittäisyyttä kohtaan epävirallisissa yhteyksissä on hyvää, mutta jos lainaa tulee paljon, oman kielen monipuoliset ja tyypilliset ilmaisukeinot jäävät vähemmälle, jolloin puhutaan käännösuomesta.

”Iloitsen siitä, että suomea käytetään niin paljon ja niin monissa yhteyksissä. Esimerkiksi nuorten erilaisissa alakulttuureissa kieltä käytetään moninaisesti ja kielen arvostus näkyy”, Onikki-Rantajääskö sanoo. ”Tässä kääntäjien rooli on todella iso, mistä yksi hyvä esimerkki on lukutaidonkin kannalta tärkeä tv-tekstitys.”

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n assistentti.

**Kirjallisuus-
politiikkaa!**

Päättäjien paneelikeskustelu
Maijansali, Helsingin keskustakirjasto Oodi
ke 1.3.2023 klo 16–18

FINLANDS SVENSKA FÖRFATTAREFÖRENING | SANASTO | SUOMEN KIRJAILIJALIITTO
SUOMEN KÄÄNTÄJIEN JA TULKKIEN LIITTO | SUOMEN TIETOKIRJAILIJAT

Hallitus vuonna 2023

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton uusi hallitus on aloittanut toimintansa vuodenvaihteessa.

- Hallituksen puheenjohtaja: **Sirpa Alkunen**
- Hallituksen varapuheenjohtaja / kirjallisuuden kääntäjien jaoston edustaja: **Kaisa Ranta** (Jaoston puheenjohtaja: **Oona Nyström Timonen**)
- Asiatekstinkääntäjien jaoston puheenjohtaja: **Laura Pascual**
- Av-kääntäjien jaoston puheenjohtaja: **Juhana Korhonen**
- Tulkki- jaostojen puheenjohtaja: **Marjo Autioniemi**
- Opettajien ja tutkijoiden jaoston puheenjohtaja: **Esa Penttilä**
- Tampereen paikallisosaston edustaja: **Pia von Essen** (Paikallisosaston puheenjohtaja: **Tiina Tuominen**)
- Turun paikallisosaston puheenjohtaja: **Aulikki Vuola**
- Vaasan paikallisosaston edustaja: **Heidi Nyblom Kuorikoski** (Paikallisosaston puheenjohtaja: **Annika Rikberg-Grannas**)

Hallitusjäsenten sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@sktl.fi

Hallituksen uudeksi varapuheenjohtajaksi valittiin Kaisa Ranta

- kirjallisuuden suomentaja vuodesta 2013
- kotoisin Keravalta, asuu Helsingissä
- filosofian maisteri (Helsingin yliopisto), kauppatieteiden kandidaatti (Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu)
- SKTL:n jäsen vuodesta 2014
- liiton hallituksessa vuodesta 2022

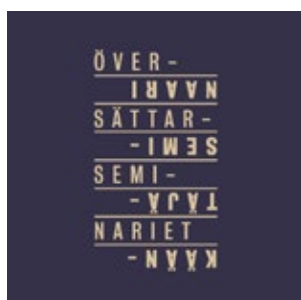
"Varapuheenjohtajuus on mainio tilaisuus perehtyä tarkemmin koko tähän toimintaympäristöön, missä me kääntäjät ja tulkit elämme ja teemme töitä. Hallitushan on täynnä asiantuntevia ja aktiivisia ihmisiä, joten olen erittäin iloinen kollegoiden luottamuksesta ja kannustuksesta."

Vaasan paikallisosaston uutena hallitusedustajana aloitti Heidi Nyblom Kuorikoski

- pohjoismaisten kielten tulkki ja av-kääntäjä Kokkolasta
- filosofian maisteri (Vaasan yliopisto)
- opettanut kääntämistä ja tulkkausta Vaasan yliopistossa 2002–2013
- oma yritys vuodesta 2012, toiminut freekääntäjänä Saga Veralla vuodesta 2010 ja Ylellä vuodesta 2013
- SKTL:n jäsen vuodesta 2011
- Vaasan toimikunnan jäsen 2013–2016 ja puheenjohtaja 2015
- liiton hallituksen jäsen aikaisemmin myös vuonna 2015.

"Olkaa rohkeasti yhteydessä, jos on jotain mielen päällä. Yhdessä olemme vahvempia!"

Kom och ordna det svensk-finska översättarseminariet tillsammans med oss!

Förbundets byrå söker en svenskkunnig person för att hjälpa till med seminariets administrativa uppgifter. Konferenssekreteraren har bland annat i uppgift att hålla kontakt med deltagarna och föreläsarna och att delta i de praktiska arrangemangen både före och under seminariedagarna.

Om du är intresserad, läs närmare om hur du söker uppgiften här: sktl.fi/konferenssekreterare.

Tulkkilaki nyt -liike: ”Olemme ylpeitä, kun saamme jatkaa tulkki Uljas Attilan elämäntyötä.”

SKTL:n tulkki jaosto myönsi vuoden 2022 Uljas Attila -palkinnon Tulkkilaki nyt -työryhmälle, joka on pitkäjänteisellä ja rohkealla toiminnallaan pyrkinyt aktiivisesti parantamaan tulkkausalan ja tulkkien, erityisesti asioimistulkkien, näkyvyyttä ja asemaa yhteiskunnassa. Palkintolautakunta kiitti erityisesti työryhmän vapaaehtoista ruohonjuuritason toimintaa. Kääntäjä-lehti haastatteli neljää Tulkkilaki nyt -liikkeen aktiivia **Olga Hirvirinnettä, Anapaula Reisdorferia, Nora Rutasta** ja **Aino Vesasta**, jotka kertoivat tulkkilakia Suomeen ajavasta liikkeestä, sen alkutaipaleesta, tavoitteista ja saavutuksista.

Tulkkien vetoomus alan epäkohtien korjaamiseksi

Kaikki haastatellut toteavat asioimistulkkien olleen jo pitkään tyytymättömiä alalla tapahtuneisiin muutoksiin ja kilpailutus kilpailutukselta huonontuneisiin työehtoihin. Anapaula Reisdorfer tiivistääkin Tulkkilaki nyt -liikkeen olevan tulkkien vetoomus alan epäkohtien korjaamiseksi.

Nora Rutanen kertoo, että liikkeen idea on itänyt jo vuosikausia koulutettujen ja kokeneiden asioimistulkkien keskuudessa. ”Osittain julkishallinnon kilpailutuskäytäntöjen ja joidenkin tulkkausyritysten toiminnan seurauksena tulkkausala on kokenut viimeisten 10 vuoden aikana

todellisen aallonpohjan, jossa julkishallinnon toimeksiannot jaetaan hintaperusteisesti. Tulkkitoimistot ovat saattaneet laittaa, usein lupaa kysymättä, koulutettujen tulkkien tiedot tarjouksiinsa, voittaneet kilpailutukset edullisilla hinnoilla ja pätevillä tulkeilla, mutta toimeksiantojen tullessa antavat työt vähemmän koulutetuille, kouluttamattomille tai jopa täysin epäpäteville henkilöille, mikä on tulkkaustilanteissa aiheuttanut vahinkoa kaikille osapuolille.”

Rutanen varoittaa muodostuneesta noidankehästä: ”Lakisääteiset tulkkaukset kustannetaan yhteisillä verorahoillamme, samoin tulkkien pitkä koulutus. Suuri määrä koulutettuja tulkkeja on työttömyyskortistossa

Olga Hirvirinne (toinen vasemmalta) vastaanotti palkinnon Tulkkilaki nyt -työryhmän puolesta SKTL:n syyskokouksessa. Kuvassa myös työryhmän edustaja Evelien Waegemans (vasemmallalla), tulkki jaoston puheenjohtaja Marjo Autioniemi (toinen oikealta) ja Suvi Salmilampi tulkki jaoston toimikunnasta.

tai vaihtanut kokonaan ammattia, koska kilpailutukset voittavat samat välitysfirmat, joista suurimmat ovat ulkomaisessa omistuksessa. Nämä työllistävät mieluummin heille halvempia, joskus jopa epäpäteviä tulkkeja. Nyt suomalaisten verovarot kuluvat turhaan toimintaan ja verovaroista ansaitut voitot valuvat ulkomaille.”

Tulkkilaki nyt -liikkeen idea on muhunut jo vuodesta 2015, mutta Aino Vesanen kertoo, että aiemmin on ollut vaikeaa saada asioimistulkkeja järjestäytymään näin aktiivisesti. ”Kun tilanne huononi tarpeeksi, alkoi onneksi kuitenkin tapahtua.” Reisdorfer lisää, että sosiaalisella medially oli olennainen rooli tulkkien järjestäytymisessä: pohdinnat eivät jääneet enää vain pääkaupunginseudulla toimivien tulkkien asiaksi, vaan mukaan liittyi ympäri Suomen toimivia tulkkeja ja yhteydenottoja tuli jopa ulkomailta.

Keskusteluja käytiin aikaisemmin muun muassa Facebookin Asioimistulkit-ryhmässä. Loppuvuodesta 2020 Vesanen ehdotti ryhmässä, että eri tulkkausfirmojen kollegoille voisi järjestää firmakohtaisia etäkokouksia, eikä mennyt kauaakaan, kun hänen kollegansa jo järjestikin tällaisen A-tulkkauksen tulkeille. Pian tämän jälkeen perustettiin WhatsApp-ryhmä etenkin A-tulkkauksen tulkeille, joka ajan myötä laajeni ja muutti nimensä Tulkit pitävät yhtä -ryhmäksi. Keskustelut Facebook-ryhmässä laantuivat, koska tulkit olivat saaneet WhatsApp-ryhmästä oman turvallisen keskustelufooruminsa. ”Siellä saattoi puhua asioista suoraan, mikä on ollut vapauttavaa ja voimauttavaa”, Vesanen sanoo.

Olga Hirvirinne kertoo, että ryhmä on kasvanut vajaassa kahdessa vuodessa noin kahdensadan oikeus- ja asioimistulkin keskustelupalstaksi, jossa vaihdetaan mielipiteitä ja kokemuksia sekä seurataan alan kehitystä. Vilkas keskustelu alalla tapahtuvista muutoksista on kypsyttänyt ajatuksen koulutuksen ja sertifiointin välttämättömyydestä viranomaistulkkauksessa.

Joukko älykkäitä ja kekseliäitä tulkkeja

Tulkkilaki nyt -liike on siis löyhästi WhatsApp-ryhmän pohjalta järjestäytynyt ryhmä. Mutta kaikki liikkeen konkarit eivät kuitenkaan ole mukana tässä ryhmässä. Haastatellutkaan eivät osaa sanoa tarkkaan, ketkä kaikki ovat liikkeen aktiiveja. Reisdorfer kuitenkin kertoo, että liike koostuu joukosta älykkäitä ja kekseliäitä tulkkeja. ”Minusta kaikki, jotka osallistuvat toimintaan tavalla tai toisella ovat aktiiveja. Vaikka tietenkin on myös erikseen avainhenkilöitä.”

Aktiivit järjestivät näkyvimpana toimensa 25.11.2021 Tulkkilaki nyt! -mielenilmauksen Helsingissä, mikä toi tulkeille ja tulkkausalanalle merkittävää näkyvyyttä mediassa.

Vesanen huomauttaa, että eri ihmiset ovat eri aikoina ja eri tavoin aktiivisia, eikä kaikki aktiivisuus näy ulospäin. Reisdorfer on samaa mieltä: ”Emme saa unohtaa niitä, jotka tekevät arvokasta työtä kullisten takana, kuten heitä, jotka ovat keränneet meille rahoitusta, kutsuneet ihmisiä mukaan mielenilmaukseen ja saapuneet itse paikan päälle osoittamaan mieltään. Emmekä liikkeen konkareita, jotka ovat tehneet paljon työtä alan hyväksi jo ennen varsinaisen liikkeen syntyä.” Vesanen sanoo, että myös keskusteluihin osallistuminen WhatsAppissa on tärkeää aktiivisuutta, ja lisää, että osa aktiivisuudesta kanavoituu myös järjestöjen, SKTL:n ja Kieliasiantuntijat ry:n, kautta, tai tapahtuu yhteistyössä niiden kanssa.

Palkintoperusteluissaan Uljas Attila -lautakunta halusikin nostaa esiin työryhmän laaja-alaista toimintaa. Tähän on kuulunut mielenilmauksen lisäksi esimerkiksi tulkkien työnseisaukseen osallistuminen ja aktiivinen työ median suuntaan sekä tulkkausalan kilpailutusten kommentointi suoraan kilpailuttajatahoille ja kilpailutuksia koskevan tiedon jakaminen tulkeille.

Reisdorfer toteaa, että tapahtumien suunnittelu vaati valtavasti työtä, ja siksi tulkit jakautuivat eri työryhmiin. Rutanen lisää, että Tulkit pitävät yhtä perusti mediaryhmän, joka on vuosina 2021 ja 2022 ansiokkaasti saanut asiasta runsaasti julkaisuja tiedotusvälineisiin, ja myös johtoryhmän, joka on käynyt neuvotteluja työehdoista välitysfirmojen kanssa ja keskusteluja muun muassa opetusministeriön ja oikeusministeriön kanssa.

”Media huomioi mielenilmausta ennennäkemättömällä tavalla, mutta emme olisi saaneet niin paljon näkyvyyttä ilman riittävää määrää osallistujia. Hienoa, että myös SKTL:n, Kieliasiantuntijoiden ja alan muita toimijoita oli paikalla meitä tukemassa”, Reisdorfer kiittelee ja lisää: ”Muutama sankari osallistui toimintaan omalla nimellään alusta lähtien, se oli tärkeää, koska liikkeemme kyseenalaistettiin.”

Uljas Attilan työn jatkajat

Uljas Attila -palkinnon työryhmän puolesta vastaanottanut Hirvirinne kertoo, että palkinnon saaminen oli iloinen yllätys. Hänestä oli hienoa saada tunnustusta vapaaehtoiselle työlle ja todeta, että kentän ääni on kuultu. Reisdorfer on samaa mieltä. ”Tämä on tärkein tunnustus tulkkien aseman edistämisestä Suomessa. Uljas Attila edisti tulkkien koulutusta ja ammatin arvostusta, ja vaikka ammatin arvostus on laskenut viime vuosina, se tulee nousemaan taas. Hän olisi nyt niin ylpeä meistä! Ja me olemme ylpeitä, kun saamme jatkaa Attilan elämäntyötä.”

Uljas Attila -palkintoon kuuluu vuodesta 2022 alkaen myös 1 000 euron rahapalkinto. Palkintorahat käytettiin

kokonaisuudessaan tulkkien hyvinvointiin. ”Tulkin tärkein instrumentti on ääni, ja järjestämämme koulutus tähtää oikean hengitystekniikan ja äänen hallintaan. Kiitollisina palkinnosta ja yhteistyöstä halusimme tarjota kaikille SKTL:n tulkkijäsenille mahdollisuuden osallistua 18.2.2023 pidettyyn koulutukseen”, Hirvirinne kertoo.

Tulkkien yhdistäjä

Uljas Attila -palkinnon ohella haastatellut listaavat tärkeäksi saavutukseksi sen, että liike on yhdistänyt tulkit. ”Vaikka tämä oli alun perin asioimistulkkien taistelu, joukossamme on ollut myös oikeustulkkeja, mielenterveystulkkeja, konferenssitulkkeja, viittomakielen tulkkeja ja alalla toimivia tutkinnottomia tulkkeja. Mukana on konkareita, vastavalmistuneita ja jo eläkkeellä olevia tulkkeja”, Reisdorfer kertoo.

Vesanen lisää, että heillä on nyt myös kanava, jossa monen taustaiset eri kielten tulkit jakavat tietoa ja ajatuksia luottamuksellisessa, kollegiaalisessa ilmapiirissä vapaasti keskenään. ”Itsestäni ainakin tuntuu, että nykyään minulla on tulkkinäköyhteisö WhatsAppin kautta. Kenenkään ei tarvitse jäädä pähkäilyineen yksin vaan voimme kysyä, jakaa tietoa, rohkaista toisiamme ja miettiä asioita yhdessä, minkä seurauksena myös ymmärrys oikeuksistamme on lisääntynyt. Puhumattakaan ideariihistä ja monenlaisista keskusteluista, joita ryhmässä on käyty.”

Vesanen on varovaisen optimistinen myös kilpailutusten suhteen: ”Kenties asiallemme saamamme huomion myötävaikutuksella kilpailutuksissa on alettu painottaa enemmän laatua ja avata osallistumismahdollisuuksia myös pienemmille tarjoajille.”

Vesanen ja Rutanen lisäävät, että liikkeellä on ollut vaikutusta myös uusien tulkkiyhteisöjen yritysten syntyyn. Syntax Kielipalvelut Oy:hyn lähti osakkaaksi heti noin

50 koulutettua tulkkia ja sen tulkkilistoille yli sata muuta tulkkia. Osakkaat valitsivat Rutasen hallituksen puheenjohtajaksi ja toisen liikkeen aktiivin, **Saman Barden**, varapuheenjohtajaksi. ”Me kaksi ja osakkaat olemme pyrkineet parantamaan asioiden tilaa aktiivisesti omalta osaltamme”, Rutanen kertoo. Vesanen puolestaan keskittyy jatkossa vaikuttamaan alaan kollegoidensa **Brahim Oubamouhin** ja **Mania Al Khatibin** kanssa perustamansa yrityksen Manaara Oy:n kautta. ”On tärkeää pitää osaavien ammattilaisten ja reilujen työehtojen lippua korkealla myös yritystoiminnalla, aktiivisella vuoropuhelulla ja yhteistyöllä niin tulkkien, järjestöjen, alan yritysten kuin asiakasryhmienkin kesken. Esimerkiksi kilpailutuksissa meillä tulkeilla on yhteneväisiä etuja reiluuteen pyrkivien alan toimeksiantajayritysten kanssa, eli samassa veneessä ollaan!” Vesanen sanoo.

Tavoitteena tulkkilaki ja -rekisteri Suomeen

Tulkkia edustavat järjestöt SKTL ja Kieliasiantuntijat ry esittivät keväällä 2022 opetusministeriölle ja oikeusministeriölle, että Suomessa selvitetäisiin, miten tulkkien ammattipätevyyttä voitaisiin säännellä tarkoituksenmukaisemmin. Esimerkiksi Norjassa vuoden 2022 alussa voimaan tullut laki velvoittaa viranomaisia ja viranomaisen alihankkijoita käyttämään kansalliseen tulkki- ja rekisteriin merkittyjä tulkkeja.

”SKTL on nostanut asiamme hallitusohjelmataavoitteeseen ensimmäistä kertaa, ja se on hieno asia”, Reisdorfer kiittelee.

Liike ajaa edelleen tulkkilakia Suomeen. Vesanen toteaa, että ajaminen myös jatkuu, kunnes sellainen saadaan. Hirvirinne näkee tulevaisuudessa kansallisen tulkki- ja rekisterin, josta tulkkausta tarvitseva voi vaivatta löytää tulkin. Hänestä tärkein tavoite olisi alan tervehtyminen, mikä tapahtuu tulkin työn arvostuksen myötä. ”Kun tunnustetaan ammatillinen pätevyys ja säännellään kuka saa toimia tulkkinäköyhteisöissä ja ketä saa käyttää viranomaistyössä, ala varmasti houkuttaa uusia toimijoita”, Hirvirinne uskoo.

Haastattelun tekemisen jälkeen tammikuussa 2023 otettiin askel eteenpäin, kun eduskunnan puhemiehelle jätettiin kirjallinen kysymys tulkkausalan asioissa. Kansanedustaja **Hussein al-Taeeen** jättämä kysymys koski erityisesti asioimistulkkien ammatin sääntelyä sekä ammattipätevyyden vaatimusten puuttumista ja niiden määrittelyä.

Haastattelu: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on SKTL:n viestintäasiantuntija.

Lisätietoa Uljas Attila -palkinnosta ja aikaisemmat palkinnonsaajat: sktl.fi/liitto/palkinnot/uljas-attila

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen 20-vuotisjuhlasymposiumi:

Kääntäminen/Tulkkaus ja kestävä kehitys 13.–15.4.2023 Turun yliopistossa

Vuonna 2023 **juhlustetaan Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen (KäTu) symposiumien kaksikymmenvuotista historiaa** Turussa, jossa järjestettiin myös ensimmäinen KäTu vuonna 2003.

Vuoden 2023 juhlasymposiumin teema on **Kääntäminen/Tulkkaus ja kestävä kehitys**.

Juhlavuoden kunniaksi symposiumi on kolmipäiväinen ja alkaa torstaina 13.4. Silloin on vuorossa symposiumin avausplenaari, väitöskirjatutkijoiden koulutustapahtuma osana symposiumia, ja päivän päätteeksi juhlustetaan juhlavuotta cocktailtilaisuudella. Lisäksi symposiumin ohjelmaan sisältyy esitelmiä, työpajoja, posteritilaisuus, Tiedon helmi- ja väitöskirjapalkintojen jako sekä KäTu-historian muistelua.

Plenaariesitelmien pitäjät ovat ranskan ja filosofian professori **Souleymane Bachir Diagne** (Columbia University), käännöstieteen apulaisprofessori **Séverine Hubscher-Davidson** (The Open University) sekä monikielisen käännösviestinnän professori **Kristiina Taivalkoski-Shilov** (Turun yliopisto).

Työpajojen aiheina ovat käännösalan ammattien tulevaisuuden tutkimus, tulkkauksen opetus, selkomukauttaminen sekä Kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävarannon täydentäminen.

Symposiumi järjestetään lähtökohtaisesti lähitapahtumana Turussa. Mahdollisesta etäosallistumisesta tiedotetaan myöhemmin.

KäTu-symposiumeja järjestää Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto vuosittain yhteistyössä kääntämistä ja tulkkausta opettavien yliopistojen kanssa. KäTu-symposiumeissa kääntäjät ja tulkit sekä alan tutkijat, opiskelijat ja kouluttajat voivat keskustella alan ilmiöistä, käynnissä olevista tutkimushankkeista ja tieteenalan tilasta ja kehityksestä.

Tervetuloa Turkuun huhtikuussa 2023!

Yhteydenotot: katu2023@utu.fi

Lisätietoa osoitteessa: katu-symposiumi.com

Information finns också på svenska / Information available also in English

© Turun yliopiston viestintä / Hanna Oksanen

Sote-kääntämisen ja -termityön monet vaiheet

Vuoden 2023 alussa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle muualla kuin Helsingissä. Kyseessä on yksi Suomen historian merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista, jota on valmisteltu jo lukuisia vuosia ja useamman hallituksen linjavedoin. Uudistuksen viestintään ja valmisteluun on tarvittu myös erittäin runsaasti käännettyä materiaalia: verkkosivuja, tiedotteita, esitysmateriaaleja, valmisteluasiakirjoja ja eri vaiheissa valtava määrä säädöstekstiä ruotsiksi. Termityötä on myös tehty koko ajan ja sanastoja julkaistu. Sanastotyön tavoitteena on erikielisten termien käyttäminen yhtenäisesti ja määritelmien mukaisesti kaikkien toimijoiden kesken.

Uudistus ja siihen liittyvä kääntäminen monen vuoden ponnistus

Valtioneuvostossa käännöstoiminnasta vastaa valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimiala. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sote-uudistus) liittyviä käännöksiä on tehty toimialalla laajalla kieliasiantuntijoiden joukolla ja ulkoisten sopimuskumppaneiden tukeamana.

”Vuonna 2020 sote-uudistus, koronatilanne ja muut työt pitivät kääntäjät täystyöllistettyinä. Soteen liittyvä hallituksen esityskokonaisuus ja yli sata muuta muokattua lakia oli kaikkien aikojen laajimpia käännöshankkeita, muutosversioineen noin 5 000 sivun voimainpönistus säädöskääntäjille”, muistelee käännöstyötä koordinoanut **Ann-Marie Wikström**.

Sote-viestintäteksteissä puolestaan huomattiin usein, että aina kun uusia poliittisia linjauksia uudistuksen kuluessa sovitettiin, tuli taas käännettäväksi uusia kiireellisiä diasetteja, tiedotteita ja verkkosivuja. Sote-materiaalien määrä ja vauhti eri valmistusvaiheissa oli päätähuimaava. ”Englannin termejä olemme monesti joutuneet miettimään hyvinkin tiukalla aikataululla. Onneksi olemme usein kuitenkin voineet sopia uusista termeistä yhdessä kollegoiden kesken”, kertoo englannin kääntäjänä toimiva **Tea Talala**.

Tietoa uudistuksesta ja hyvinvointialueista on käännetty ruotsiksi ja englanniksi esimerkiksi ministeriöiden sivuille ja teemasivustoille (stm.fi/sotepalvelut, vm.fi/hyvinvointialueet, soteuudistus.fi ja hyvinvointialueet.fi). Keskeiset lait on koottu sivulle soteuudistus.fi/lainsaadanto.

Nyt kun hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa, Suomeen on muodostunut paitsi uusi itsehallinnollisten, julkisoi-keudellisten yhteisöjen taso niin myös aivan uusi toiminta-areena, jossa on paljon uusia toimijoita ja joihin on siirtynyt valtava määrä henkilöstöä. Yhteistyö vaatii myös yhtenäiset termit ja tavat kuvata toimintaa eri kielillä.

Sanastotyötä ministeriö- ja kieliasiantuntija-vetoisesti

Valtioneuvoston kansliassa termityötä on tehty kääntämisen yhteydessä koko sote-uudistuksen ajan. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittiin terminologinen sanasto keskeisistä käsitteistä. Nyt on käytettävissä siis jo kaksikin sanastoa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeiset käsitteet (suomi, ruotsi, englanti, venäjä)

- Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla Sanastokeskuk- sen ja eri toimijoiden kanssa yhteistyössä valmisteltu terminologinen sanasto käsitte kuvauksineen.
- Kieliversioista vastanneet valtioneuvoston kanslian ruot- sin, englannin ja venäjän kieliasiantuntijoista muodostu- neet termityöryhmät.
- Julkaistu Valterissa, Tapa-termipankissa ja THL:n Sote- sanastoissa.

Laaja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudis- tamisen sanasto (suomi, ruotsi, englanti)

- Noin 1 100 käsitettä sisältä kokonaisuus, joka on laadi- tu monen vuoden ajalla sote-uudistukseen liittymisen kääntämisen ohessa valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimialalla.
- Julkaistu monikielisenä valtioneuvoston kanslian Sanas- tot ja ohjeet -sivulla.
- Suomen- ja ruotsinkielinen sanasto myös jo Valterissa, englannin osuus julkaistaan maaliskuussa.

Laaja sote-sanasto kokoa uudistuksen lainsäädännön ja viestinnän kääntämisessä valtioneuvoston kansliassa tarvittua terminologiaa. Sanasto sisältää hyvinvointialueiden perusta- miseen, toimintaan ja rahoitukseen liittyviä käsitteitä sekä palvelujen järjestämiseen ja palvelutoimintaan liittyviä käsi- teitä. Sanastossa on mukana myös uudistuksessa säädettyjen ja muutettujen lakien nimet.

”Sanastoa on koottu terminologien ja kääntäjien yhteistyö- nä jopa vuodesta 2015 lähtien, aina kun on ollut tarve täs- mentää tai yhtenäistää termejä tai sopia uusista termeistä. Päivityksiä on tehty uudistuksen keskeisten tekstien mukaan. Sanastossa on mukana myös esimerkiksi palveluihin liittyvää termistöä, joka ei varsinaisesti liity uudistukseen, mutta jota on haluttu koota samaan sote-kokonaisuuteen. Englannin- kieliset termit ovat joko kieliasiantuntijoiden sopimia tai mai- nituissa lähteissä käytettyjä,” täsmentää **Henna Eronen**, joka pitkälti vastasi sanaston loppuvaiheen tarkistamisesta.

Linkit sanastoihin löytyvät Valtioneuvoston kanslian Sanastot ja ohjeet -sivulta (vnk.fi/kaannos-ja-kielipalvelut/sanastot) ja vaikkapa tästä uutisesta:

vnk.fi/-/sote-uudistuksen-sanastoja-julkais-1

Valtioneuvoston kanslian Sanastot ja ohjeet -sivu kokoaa monenlaisia valtionhallintoon liittyviä sanastoja ja muita apumateriaaleja. Sivulla on myös hallinnon rakenteiden perustermejä sisältävä tiedosto Suomen hallintorakenteeseen liittyviä termejä sekä hyvinvointialueiden, maakuntien ja kuntien nimet 2022 (suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi).

Sote-sanastojen laatimiseen ja kieliversioiden tuottamiseen on osallistunut laaja joukko valtioneuvoston kanslian ruotsin, englannin ja venäjän kieliasiantuntijoita. Tarvittaessa on konsultoitu ministeriöiden asiantuntijoita joko kääntämisen tai sanastotyön yhteydessä.

Pieni edustus sote-aiheisiin perehtyneistä kieliasiantuntijoista: Ann-Marie Wikström, Niina Elomaa, Katarina Skräddar, Marina Andersson ja Elin Lundsten.

Uudistermejä ja uusia sisältöjä

Uudistuksen monet vaiheet ovat synnyttäneet myös uutta terminologiaa, mutta kaikki termit – esimerkiksi valinnanvapauteen liittyvän valmistelun termit – eivät ole säilyneet uudistuksen loppuun asti. Aiemmin puhuttiin vaihtelevasta määrästä *maakuntia*, sitten etsittiin uusille alueille suomeksi uutta nimitystä, joka kattaisi kaikki uudistettavat osa-alueet eli sosiaali- ja terveyspalvelut ja vielä pelastustoimenkin. Hyvinvointialue-termin (*välfrädsområde*, *wellbeing services county*) kaikkia kieliversioita on parjattu ja keskusteluja on käyty. Ruotsin termissä *område*-sanat tilalle kieliasiantuntijat olisivat halunneet sanan *region*. Englanniksi *hyvinvoinnin* on syytä olla *wellbeing* eikä *welfare*, ja *county*-termillä haetaan eroa nykyisiin *maakuntiin* (*regions*) ja *maakuntien liittoihin* (*regional councils*).

Uudistermejä ovat myös monet hyvinvointialueiden organisoitumiseen liittyvät termit, kuten *aluevaalit* ja *aluevaltuusto*, joissa englannin termeissä on suomen tapaan pelkkä *county elections* ja *county council*, mutta ruotsiksi termin alkuun tulee lisäksi eli *välfrädsområdesval* ja *välfrädsområdesfullmäktige*. Hyvinvointialueiden termeissä analogiaa on haettu kunta-puolelta, esimerkiksi *hyvinvointialuejohtaja* on *kunnanjohtajan chief executive* -vastineen tapaan englanniksi *county chief executive*.

Englanniksi suositamme *healthcare*-sanat kirjoittamista yhteen ilman yhdysviivaa ja sanaliitoissa, joissa on *health* ja *social*, kirjoittamaan *health*-osan ensin. Poikkeuksena ovat vakiintuneet nimikkeet, kuten *Ministry of Social Affairs and Health*.

"Ruotsinkielisissä termeissä on valtioneuvoston ruotsin kelen lautakunnan tasolla linjattu muun muassa, että *asiakas* kääntyy yleisterminä ja terveydenhuollossa sanalla *kund*, kun taas sosiaalihuollossa vastineena on *klient*. Nykyään suomeksi usein puhutaan *asiakkaista*, vaikka terveydenhuollossa onkin totuttu puhumaan myös *potilaista* (*patient*). Sosiaalipalvelu-

jen yhteydessä on puolestaan huomattu, etteivät kaikki toimijat käytä termejä sanaston määritelmien mukaisesti. Sanaston mukaan *sosiaalipalvelut* (*socialservice*) viittaavat asiakkaalle annettavaan palveluun, kun taas *sosiaalihuolto* (*socialvård*) viittaa toimintaan, jonka puitteissa sosiaalipalvelut tarjotaan. Lisäksi termin *socialtjänst* käytössä on pientä sekaantumisen vaaraa", huomauttavat paljon ruotsin termityötä tehneet **Marina Andersson** ja **Elin Lundsten**.

Myös käsitteiden sisältö on uudistuksen mittaam joiltakin osin vaihdellut. Silloin kun yksityistä sektoria oltiin valinnanvapauden myötä tuomassa sote-uudistuksen piiriin, haluttiin termillä *terveyspalvelut* viitata kaikkeen palvelutarjontaan ja termillä *terveydenhuollon palvelut* pelkästään julkisiin palveluihin. Nyt ne kuitenkin taas käsitetään synonyymeinä.

Mitähän seuraavaksi

"Hyvinvointialueet vastaanottivat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuun vuoden alusta. Järjestämisvastuun siirto on onnistunut turvallisesti kaikilla alueilla ja sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen palvelutuotannon jatkuvuus on voitu turvata. Todellinen muutos on kuitenkin vasta alussa ja vie aikaa vielä vuosia. Alueilla on alettu kääntämään katsetta yhä vahvemmin kohti tulevaa ja uudistuksen pitkän aikavälin tavoitteita", kertoo **Antti Kuopila**, sote-uudistuksen toimeenpanon erityisasiantuntija sosiaali- ja terveysministeriön ohjausosastolta. "Uusi rakenne ja uudet toimintamallit vaativat myös alueilla ja ministeriöissä ymmärrystä uudenlaisen – vuorovaikutteisuuden perustuvan – ohjauksen rakentamisesta. Tämänäköinen työ ei valmistu hetkessä. Suurella mielenkiinnolla odotamme myös uuden hallitusohjelman mukanaan tuomia linjauksia hyvinvointialueita koskien."

Uudistuksen toimeenpanoon ja ohjaukseen liittyvä kääntäminen jatkuu valtioneuvostossa, mutta isoin tekstien tuottamisen ja kääntämisen työsaika lienee siirtynyt hyvinvointialueille, kuntiin ja monille muille toimijoille, jotka uusien toimintatapojen alettua muokkaavat tekstejään uusiksi.

Valtioneuvostossa laadittujen sanastojen ja vertaistekstien avulla pyritään edistämään yhtenäisten erikielisten termien käyttöä koko sote-alalla ja kaikilla hyvinvointialueilla. Tiedon sanastoista toivotaan siksi myös leviävän eri alojen verkostoissa mahdollisimman laajasti. Lisätietoja valtioneuvoston kanslian aineistoista ja erikielisistä terminlinjauksista voi tiedustella termineuvonnasta (termineuvonta.vnk@gov.fi).

Teksti: Niina Elomaa

Kirjoittaja toimii terminologisen työn erityisasiantuntijana valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimialalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL myöntää Repla-palkinnon henkilölle tai yhteisölle, joka edistää av-kääntämisen tai av-kääntäjien asemaa yhteiskunnassa. Tänä vuonna kuudetta kertaa jaettu tunnustuspalkinto myönnettiin av-kääntäjä **Anna-Maija Ihanderille**.

Palkintoraadin perusteluissa todettiin, että Anna-Maija Ihander on uurastanut määrätietoisesti ja itseään säästämättä sekä itsensä työllistäjien että koko av-käännösalan työolojen parantamiseksi yli kymmenen vuoden ajan niin näkymättömillä kuin näkyvilläkin tavoilla.

Repla-palkitun Anna-Maija Ihanderin kiitospuhe

Päädyn kääntäjäksi hieman vahingossa, mutta nimenomaan av-kääntäjäksi ryhdyin tarkoituksella. Hain yliopistoon opiskelemaan englannin kääntämistä, koska siellä opiskelevan kaverini mukaan ”sinne on helppo päästä jos osaa englantia”. Ilokseni havaitsin, että kääntäminen on minulle mieluista puuhaa, kunhan saan käyttää samalla luovuuttani. Ensimmäisen työharjoitteluni jälkeen oli selvää, että palosammuttimien käyttöohjeita en loppuelämäni kääntäisi. Ensimmäiset av-käännökseni tein kansainväliselle firmalle, jonka yhteystiedot joitakin vuosia opiskeltuani kaivelin netin syövereistä.

Yliopiston mentoriohjelman kautta tutustuin **Eivor Konttiseen**, Ylen ruotsintajaan, jota ilman en olisi tässä. Eivorin ansiosta ymmärsin tekeväni av-käännöksiä täysin alipalkkattuna, ja siitä alkoivat pyrkimykseni parantaa sekä omaa että muiden av-kääntäjien palkkiotasoa. Eivor vei minut myös kolmosjaoston kokoukseen. Liityin SKTL:ään, ja sen kolmosjaostossa tapasin ensimmäistä kertaa av-kääntäjäkollegoja.

Tulin alalle 2000-luvun alkupuolella, kun analogisista videoista oltiin siirtymässä digitaalisiin medioihin, ja DVD:llä oli alettu julkaista elokuvien lisäksi myös tv-sarjojen tuotantokausia. Perinteisen Yhtyneet-työehtosopimuksen palkkioilla töitä teettävien Ylen ja Maikkarin rinnalle oli 90-luvulla noussut käännöstöimistöjä, kuten Suomalainen teksti ja Movision, jotka

sittemmin ostettiin osaksi SDI:tä ja Broadcast Textiä. Nykyään molemmat toki ovat osa korealaistaustaista sijoitusyhtiö IYUNOa.

Kolmosjaostossakin oli meneillään myllerrys. Yhtyneet-palkkioilla Ylelle ja Maikkarille töitä tekevät olivat katselleet huolissaan toimistojen lisääntymistä ja palkkojen laskua. Alalle oli syntynyt suorastaan railo Yhtyneet-kääntäjien

ja toimistokääntäjien välille. Olinkin yksi ensimmäisistä nk. toimistokääntäjistä, jotka alkoivat toimia aktiivisesti jaostossa. Ja niin se on, että av-kääntäjä viihtyy lajito-verinsa seurassa toimeksiantajasta huolimatta, ja railo sulkeutui varsin sutjakkaasti. Kolmosjaoston vuotuiset koulutusristeilyt ja pikkujoulut toivat elämäni monia arvokkaita kollegaystäviä.

Sellaisia löysin myös Pre-Textistä, jonka listoille päädyin vuonna 2007. Astelin toimistolle ensimmäistä kertaa kirjaimellisesti samalla ovenavauksella, kun viimeinen VHS-nauhuri kannettiin sieltä ulos. **Kati Metsolan** firmassa kääntäjillä oli hyvä olla, mistä kertoo sekin, että vaikka Pre-Text ei enää pysty työllistämään hyvien aikojen kaltaisia kääntäjämääriä (50+), meillä on edelleen vuotuiset firman kesäjuhlat.

Pari vuotta myöhemmin pääsin myös kääntäjäksi Maikkarille, missä palkkio oli alan paras, eikä kollegoissakaan ollut vikaa. Monella ei vielä tuolloin ollut omaa käännösohjelmaa, joten useimmat tekivät raakakäännöksen tekstinkäsittelyohjelmalla ja kävivät sitten ajastamassa käännöksensä firman koneilla firman tiloissa, niin Pre-Textillä kuin Maikkarillakin. Siten sekä kollegoja että esihenkilöä tuli tavattua säännöllisesti, ja tuli melkein olo kuin olisi kuulunut työyhteisöön.

Nämä 2000-luvun viimeiset vuodet ovat olleet ehdottomasti työurani onnellisimpia. Sain kääntää paljon itselleni mieluisia sarjoja kuten *Gleetä* ja *Greyn anatomiaa* sopivasti koirankopinrakennusrealityjen, kahden pennin julkisdokkareiden ja **Jay Lenon** laimeiden Weiner-vitsien lomassa. Kollegoja näki usein, ja kolmosjaoston kautta järjestimme kaikkea hauskaa ja hyödyllistä toimintaa.

Alan seuraava myrskyisä vaihe alkoi toden teolla vuonna 2010, kun Pre-Textin pääasiallinen asiakas Nelonen ilmoitti siirtävänsä kaikki käännöksensä aggressiivisesti käännöshintoja polkeneelle Broadcast Textille. Siinä rytäkässä yli 50 kokenutta av-kääntäjää jäi hetkessä työttömäksi. Silloin perustimme Pre-Text-kollegojen kanssa ensimmäiset nettisivut Suomen av-kääntäjät -nimellä, joiden tarkoituksena oli koota tietoa alasta ja erityisesti käännöslaadun tärkeydestä.

Lokakuussa 2012 tuli vielä suurempi isku, kun Maikkari ilmoitti yllättäen ulkoistavansa käännöstoimintansa niin ikään Broadcast Textille, ja kaikki freelancerit siirrettiisiin kuukauden kuluttua kyseisen firman listoille. Pre-Textin katastrofin jäljiltä oli jo yleisesti tiedossa, että Broadcast Textin palkkiotaso oli pahimmillaan yli puolet heikompi

kuin Maikkarilla. Tässä kohtaa tuli hyödyksi se, että maikkarilaiset tunsivat toisensa hyvin niin ajastushuoneesta kuin jaoston pikkujouluistakin. Pikaisella aikataululla saatiin aikaan kokous, jossa erityisesti **Anneli Miljardin** ja **Maria Kynsijärven** johdolla todettiin, että palkkionalennuksiin ei suostuta. Niinpä jotakuinkin sata kääntäjää ilmoitti irtisanoutuvansa.

Joukkoi irtisanoutuminen tuntui yhtä aikaa hyvältä ja kauhealta. Olimme ylpeitä yhtenäisestä päätöksestämme. Toivomme oli, ettei Broadcast Text selviytyisi Maikkarin käännöstaakasta ilman meitä. Hetken aikaa Maikkari joutuikin tukeutumaan Pre-Textiin, Rosmer-osuuskuntaan ja muihin kotimaisiin toimijoihin vanhoilla palkkioilla, mutta valitettavasti ennen pitkää Broadcast Text onnistui haalimaan tarpeeksi uusia kääntäjiä, ja haaveet Maikkarin ulkoistuksen perumisesta kariutuivat. Samalla ammattikuntaamme syntyi uusi railo, jälleen Yhtyneet-kääntäjien ja toimistokääntäjien välille. Oli vaikeaa ymmärtää, että jotkut eivät nähneet alan kokonaistilannetta ja suostuivat tässäkin tilanteessa tekemään töitä heikoilla työehdoilla. Tilanteesta yritettiin tiedottaa joka suuntaan, etenkin suoraan alalle uutena saapuville, ja siinä yhteydessä tuli myös ylilyöntejä. Jälkikäteen voi tuntea myötätuntoa ja ymmärrystä molempia ”osapuolia” kohtaan.

Maikkarin tapahtumat olivat minulle ja varmaan monelle muulleen paitsi ammatillinen, myös henkilökohtainen kriisi. Koin tehneeni vuosia töitä kehittyäkseni työssäni, jota rakastin ja josta oli tullut iso osa identiteettiäni, ja nyt minulle viestitettiin, ettei osaamisellani ollut mitään arvoa.

Alkushokkiin auttoivat lähes vuoden jatkuneet jokaperjantaiset kollegaskummat Mascot-baarissa ja Kolmen sepän patsaalla järjestämämme Täällä on ihminen välissä -mielenosoitus. Aloin kanavoida tarvettani vaikuttaa alan asioihin verkostoitumalla kansainvälisten kollegojen kanssa. Olin jo aiemminkin käynyt konferensseissa haistelemassa tuulia ja etenkin havaitsemassa, että av-kääntäjä viihtyy lajito-verinsa seurassa, kotimaasta riippumatta. Pohjoismaisilla kollegoilla oli samanlaisia ongelmia kuin meillä Broadcast Textin aggressiivisen leviämisen suhteen, ja löimme siis viisaat päämme yhteen ensin sillä porukalla. Järjestettiin useampi pohjoismainen av-kääntäjien konferenssi, jollaisen mekin järjestimme Turussa syksyllä 2015.

Pohjoismainen ydinryhmämme oli myös avainasemassa, kun AVTE (Audiovisual Translators Europe) perustettiin kattojärjestöksi eurooppalaisille av-kääntäjien yhdistyksille ja liitoille. Nykyään AVTEen kuuluu 22 järjestöä 20 maasta, ja sitä kuuntelevat muun muassa EU ja Netflix.

Väitän, että AVTE:n aktivismia on pitkälti kiittäminen Netflixin nykyisistä järkevämistä käännöskäytänteistä. AVTE:n kannustuksesta useisiin maihin on myös luotu av-kääntämisen laatusuosituksia, ja kokosin sitä varten työryhmän myös täällä Suomessa.

Pääsinpä laittamaan lusikkani soppaan jopa siihen, kun alallemme alettiin luoda uutta työehtosopimusta käännöstoimistoja varten. Tässä prosessissa olin lähinnä sivustahuutelija ja tsemppaaja. Enpä olisi uskonut, että lapsena uutisissa kuulemani outo termi ”TES-neuvottelut” olisi joskus minullekin tuttua toimintaa.

Urani av-kääntäjänä tulee tänä vuonna täysikäiseksi. Moni asia on Maikkari-mylleryksen jälkeisinä kymmenenä vuotena mennyt jo parempaan suuntaan, mutta alallamme on vielä paljon tekemistä. Tällä hetkellä erityisesti toivoa tuo tuore lupa neuvotella työehtosopimuksia itsensätyöllistäjille.

Kaikkein tärkein asia, jonka haluaisin alallamme korjaantuvan, on kuitenkin ihmisläheisempi. Toivoisin, että

av-kääntäjät tapaisivat taas toisiaan säännöllisesti. Alalle on tullut paljon uusia tekijöitä, joista monet eivät ehkä ole koskaan tavanneet yhtään kollegaa. Facebook-yhteisö on jo hyvä alku, mutta ei se voita rentoa jutustelua yhteisen koulutuspäivän päätteeksi. Niin alan konkareiden kuin uudempien tekijöidenkin on aika tehdä tietoinen päätös tutustua toisiinsa, ja sen mahdollistajaksi on jo olemassa SKTL:n kolmosjaosto. Porukassa voimme viihtyä ja ajaa etujamme.

Yhteisössä on voimaa, ja vakuutan mahdollisille epäilijöille: av-kääntäjä viihtyy lajitoverinsa seurassa, niin se vain on.

Teksti: Anna-Maija Ihander

Lisätietoa Repla-palkinnosta ja aikaisemmat palkinnonsaajat: sktl.fi/liitto/palkinnot/repla

Tervetuloa mukaan SKTL:n av-kääntäjien jaostoon!

Translating Europe Workshop

HUR ETT EU-DIREKTIV BLIR TILL UR TERMINOLOGISYNVINKEL

EU-kommissionens svenska språkavdelning anordnar ett avgiftsfritt webinarium på temat hur ett EU-direktiv blir till ur översättnings- och terminologisyvinkel.

Välkommen med och lyssna på talare från flera EU-institutioner, Sverige och Finland!

Mer information om program och anmälan kommer inom kort – följ vår Facebookgrupp ”Svensk EU-översättning” eller kontakta DGT-HELSINKI@ec.europa.eu!

Tisdagen den 25 april 2023

Haku aktoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan on avoinna helmikuun loppuun

SKTL:n mentoriohjelma on tarkoitettu liiton varsinaisille jäsenille, jotka tarvitsevat tukea uransa käynnistämiseen tai ovat ammatillisessa murroskohdassa. Tyypillisesti aktori on melko vasta valmistunut kääntäjä tai tulkki, mutta myös esimerkiksi yrittäjäksi siirtyminen pitkänkin alalla toimimisen jälkeen voi olla peruste mentoriohjelmaan hyväksymiselle.

Parin viime vuoden ajan SKTL:n mentoriohjelmaan on voinut hakeutua ympäri vuoden, mutta vuoden 2023 alusta ohjelmaa on uudistettu siten, että haku tapahtuu vain kaksi kertaa vuodessa. Tällä pyritään mahdollistamaan kaikille mentoriohjelman osallistujille mahdollisuus osallistua yhteistapaamisiin ohjelman alussa, keskivaiheilla ja päätteeksi.

Hakeutuminen mentoriohjelmaan tapahtuu SKTL:n verkkosivujen jäsenosiossa. Hakulomake on avoinna **28.2. asti** osoitteessa **www.sktl.fi/hae-aktoriksi**. Seuraava haku mentoriohjelmaan on elokuussa 2023.

Hakulomake on syytä täyttää huolellisesti, sillä jokaiselle aktorille valitaan mentori hakulomakkeessa annettujen tietojen perusteella. Aktoreita ei aseteta paremmuusjärjestykseen lomakkeessa annettujen tietojen perusteella, vaan hakukriteerien täytyessä ohjelmaan mukaan pääseminen riippuu sopivan mentorin löytymisestä. Merkitsethän lomakkeeseen ne asiat, joissa erityisesti koet tarvitsevasi tukea.

SKTL:n mentoriohjelmassa jokaiselle aktorille pyritään löytämään hänen tilanteensa kannalta paras mahdollinen mentori, mutta esimerkiksi työkieliä emme aina voi ottaa huomioon. Mikäli aktori ei sopivan mentorin puuttumisen vuoksi pysty aloittamaan mentorointia keväällä 2023, hän voi halutessaan jäädä odottamaan sopivan mentorin löytymistä ja aloittaa mentoroinnin seuraavan ryhmän mukana syksyllä, jos sopiva mentori on siihen mennessä löytynyt.

Mentoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan

Mentorina SKTL:n mentoriohjelmaan voi osallistua sellainen jäsen, jolla on vankka ammattitaito ja pitkä kokemus. Mentoriksi voi hakeutua osoitteessa **sktl.fi/hae-mentoriksi**. Mikäli sinut on jo hyväksytty mentoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan jossakin varhaisemmassa vaiheessa, riittää ilmoittautuminen mentoripankkiin osoitteessa **sktl.fi/ilmoittautuminen-mentoripankkiin**. Lomakkeet ovat avoinna ympäri vuoden.

Huomioithan, että mentoriksi hyväksyminen ei takaa mentoroinnin aloittamista seuraavassa mahdollisessa mentoriohjelmassa. Mitä enemmän mentoripankissa on mentoreita, sitä helpommin voimme löytää jokaiselle aktorille parhaan mahdollisen mentorin.

Lisätiedot: sktl.fi/mentoriohjelma

Pienten kielten kivinen tie – vuosi 2022 oli nykykreikkalaiselle kirjallisuudelle merkittävä

Kreikkalainen kirjallisuus sai vuonna 2022 pitkän hiljaiselon jälkeen huomattavan paljon näkyvyyttä Suomessa. Kesäkuussa kreikkalainen novellisti **Hrístos Ikonómu** oli vieraana Lahden kirjailijakokouksessa Livressä, lokakuussa Suomen Ateenan-instituutissa järjestettiin seminaari nykykreikkalaisen kirjallisuuden suomentamisesta ja kreikkalainen kustannustoimisto Aiora Press julkaisi uuden suomennoksen **Konstantínos Kaváfin** runoista. Marraskuussa kreikkalaiset runoilijat **Krystálli Glyniadáki** ja **Thomás Tsalapátis** esiintyivät Turun runoviikolla ja juuri ilmestynyt kreikkalaisen nykyrunouden antologia *Aurinkokello* esiteltiin myös samassa yhteydessä. Vielä joulukuussa Suomen Ateenan-instituutissa järjestettiin julkistamistilaisuus, jossa juhlittiin Kaváfin uutta runokäännöstä, nykyrunouden antologiaa sekä edellisvuonna ilmestynyttä novelliantologiaa *Kasvotusten*.

Kreikka on ollut vuosituhannen vaihteesta lähtien uutisotsikoissa: Ateenassa sattui tuhoisa maanjäristys vuonna 1999, Kreikka oli olympialaisten isäntämaa vuonna 2004, talouskriisi alkoi vuonna 2008 ja mellakat jatkuivat koko 2010-luvun ajan. Näistä tapahtumista huolimatta juuri kyseinen jakso on ollut kirjallisuuden kannalta hiljaisiin. 2010-luvulla Suomessa julkaistiin vain yksi kreikkalainen teos suomeksi: **Odysséas Elýtisin** (Οδυσσεάς Ελύτης) runoteos *Aksion Esti* **Markku Pääskysen** suomentamana. Kreikkalaiseen nykykirjallisuuteen on täten ollut hyvin vaikeaa, jos ei mahdollonta, tutustua kieltä taitamatta. Kaikkiaan kreikkalaista kirjallisuutta on käännetty suomeksi

38 teosta. Puolet kaikista tähän mennessä julkaistuista nykykreikkalaisen kirjallisuuden suomennoksista on kuitenkin tehty välikielten, kuten ranskan, saksan, ruotsin tai englannin kautta, sillä kreikantaitoisia kääntäjiä oli Suomessa ennen 2000-lukua vaikea löytää. Tilanne on kuitenkin sittemmin muuttunut, ja 2000-luvulla kirjallisuutta ovat suomentaneet suoraan kreikan kielestä Pääskysen lisäksi **Riikka P. Pulkkinen**, **Reija Tanninen** ja **Marja Suominen**. Suuret kustantamot ovat kuitenkin äärimmäisen harvoin tarttuneet nykykreikkalaiseen kirjallisuuteen, ja kääntäjien tarjoamat teokset ovat jääneet julkaisematta.

Kuvassa vasemmalta oikealle: Petra Pakkanen, Martti Leiwo, Jaana Karhunen, Matti Jakobsson, Riikka P. Pulkkinen, Laura Ivaska.

2020-luku lähti kuitenkin käyntiin uudella suomennoksella, kun pienkustantamo Enostone kustannus julkaisi Riikka P. Pulkkisen toimittaman ja kääntämän antologian kreikkalaisia novelleja nimeltä *Kasvotusten* (2021). Teos sisältää novelleja kahdeksaltatoista kreikkalaiselta kirjailijalta. Sen tarkoitus on esitellä suomalaisille lukijoille vielä tuntemattomia kirjailijoita ja osoittaa yhtä lailla kreikkalaisten kirjailijoiden monimuotoisuus kuin heidän käsittelemiensä teemojen yhteneväisyydet. Antologian julkaisun jälkeen kansainvälisestäkin menestynyt novelli Hristos Ikonómu (Χρήστος Οικονόμου) kutsuttiin Lahden kirjailijakokoukseen Liwreen kesäkuussa 2022 ja kreikkalainen kirjallisuus sai näkyvyyttä Suomessa ensimmäistä kertaa pitkään aikaan.

Samoihin aikoihin **Martti Leiwon**, **Laura Ivaskan** ja Pulkkisen muodostama työryhmä päätti järjestää nykykreikkalaisen kirjallisuuden seminaarin, joka toteutettiin lokakuussa 2022 Suomen Ateenan-instituutissa. Seminaarin innoittajana toimi suomalaisten lukijoiden kiinnostus kreikkalaista kirjallisuutta kohtaan. Lisäksi työryhmä halusi synnyttää keskustelua siitä, miksi suomalaiset kustantajat eivät julkaise nykykreikkalaista kirjallisuutta ja miten asiaa voisi edistää.

Seminaarissa kuultiin viisi puheenvuoroa. Ivaska kertoi nykykreikkalaisen kirjallisuuden suomennoshistoriasta, keskittyen erityisesti suomentajan ja runoilijan **Kyllikki Villan** (1923–2010) kokemukseen tämän kääntäessä kreikkalaista kirjallisuutta välikielten kautta. Pääskynen kertoi, miten hän oli alun perin päätenyt suomentamaan Elýtisin runoutta sattumusten kautta ja Leiwo pureutui **Konstantínos Kaváfisin** (Κωνσταντίνος Καβάφης) runoista tehtyihin suomennoksiin ja niissä ilmeneviin eroihin. Pulkinen esitteli Ateenaan sijoittuvaa kaupunkikirjallisuutta, josta hän kirjoittaa parhaillaan väitöskirjaa Helsingin yliopistoon ja käsitteli kaupungin roolia yhtenä tarinoiden hahmona. Ersilia Literary Agencyn perustaja **Evangelía Avloníti** (Ευαγγελία Αυλωνίτη) kertoi kreikkalaisen kirjallisuuden viennistä, sen parissa kohtaamistaan ongelmista ja ulkomailla menestyneistä kreikkalaisista teoksista. Tämän lisäksi seminaarin järjestänyt työryhmä ryhtyi työpajassa suomentamaan rebetika-sanoituksia, jotka on tarkoitus julkaista kaksikielisenä laitoksena Kreikassa.

Seminaarin jälkimainingeissa valmistui kaksi uutta runosuomennosta; Kaváfisin *Valitut runot* (Aiora Press) sekä nykykreikkalaisen runouden antologia *Aurinkokello*,

molemmat Pulkkisen suomentamina. Kaváfisin runot on suomennettu valikoimassa ensimmäistä kertaa suoraan kreikan kielestä, ja esipuheen Kaváfisin elämästä ja runoudesta on kirjoittanut Leiwo. *Aurinkokellon* toimitustyö tehtiin yhteistyössä Kreikan ulkoministeriön Reading Greece -sivustoa toimittavan **Athiná Róssoglun** (Αθηνά Ρώσσογλου) kanssa ja se sisältää runoja 32:lta Kreikassa tällä hetkellä vaikuttavalta runoilijalta. Kuten novelliantologiassa, myös runoantologiassa tarkoitus on toisaalta tuoda suomalaisten lukijoiden ulottuville tärkeitä Kreikassa vaikuttavia runoilijoita ja toisaalta luoda moniääninen katsaus kreikkalaiseen nykypäivään.

Uusia suomennoksia päästiin juhlistamaan heti marraskuussa Turun Runoviikon kreikkalaisen runouden illassa, johon kutsuttiin esiintymään kaksi antologiaan osallistunutta runoilijaa, Glyniadáki (Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη) ja Tsalapátis (Θωμάς Τσαλαπάτης). Ilta sai huomiota Turun Sanomissa ja jäi ikimuistoiseksi kokemukseksi Suomessa asuville Kreikan ystäville. Vuosi myös päättyi uusia suomennoksia juhlien; joulukuussa Suomen Ateenan-instituutissa järjestettiin Kaváfisin valittujen runojen julkistamistilaisuus, jossa juhlistettiin myös antologioita ja jossa esiintyi niihin osallistuneita kirjailijoita ja runoilijoita. Näin myös Kreikassa asuva suomenkielinen yleisö pääsi tutustumaan paikallisiin kirjallisuusalan tekijöihin.

Vuonna 2021 kreikkalaisen kirjallisuuden kääntäjät saivat huokausta helpotuksesta, kun Kreikassa käynnistettiin käännöstukia kääntäjille ja kustantajille jakava ohjelma GreekLit – Kreikan kirjaviientiinhän oli vaikuttanut merkittävästi vastaavan aiemman instituution lakkautus pahimpina kriisivuosina. Nykyinen vuosikymmen alkoi siis nykykreikkalaisen kirjallisuuden suomentamisen kannalta vauhdikkaasti, mutta vasta aika näyttää, tuleeko kreikkalainen kirjallisuus saamaan pysyvämpää näkyvyyttä Suomessa. Kaiken kaikkiaan kreikkalaisen kirjallisuuden tulevaisuus Suomessa näyttää kuitenkin valoisalta: suomennoksiin löytyy sekä tukia että kreikkaa hallitsevia kääntäjiä. Pienten kielten tie on kivinen, mutta vuosi 2022 saattoi raivata sitä hiukan.

Teksti: Riikka P. Pulkkinen

Kirjoittaja on nykykreikkalaisen kirjallisuuden väitöskirjatutkija ja kääntäjä.

Tietosuoja-ajattelua kääntäjille: juristin näkökulma

Juristi **Arto Pirinen** Apicap Consulting Oy:stä kertoi auktorisoitujen kääntäjien koulutuspäivässä 18.11.2022 tietosuojasta ja tarjosi käytännön tietoturvaneuvoja.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) koskee kaikkea henkilötietojen käsittelyä, kuten tietojen säilyttämistä. Pirisen mukaan keskeistä on tunnistaa, mitä tietoja käsitellään ja mitä riskejä tähän liittyy. Jokaisen täytyy osata huolehtia tietosuojasta työssään ja voida näyttää toimineensa lain mukaisesti. Vakava tietosuojaloukkaus voi johtaa henkilötietojen käsittelyn kieltämiseen, jolloin kääntäjänä työskentely on mahdotonta.

Tietovuoto johtuu usein inhimillisestä virheestä. Yleisiä uhkia ovat myös tietojen kalastelu ja tunnistettuja

haavoittuvuuksia hyödyntävät hyökkäykset. Päivittämättömät sovellukset tai liian laajat käyttöoikeudet altistavat verkkohyökkäyksille, jotka ovat joskus poliittisesti tai valtiollisesti motivoituja. Tietoturvaluustilannetta voi seurata Kybersää-raportista.

Pirisen mukaan tietoturva ja tietosuoja ovat jatkuvia prosesseja eivätkä koskaan valmistu täysin. Täydellistä tietoturvaa ei ole; riittää, että tiedot suojataan riskiä vastaavalla tavalla. Hyvä ohjesääntö tietovuotojen estämiseen on 3V (varo, varmistaa, varoita).

Pirinen muistutti, että jokaisella käännösyrityksellä – yksinyrittäjilläkin – on oltava tietosuojaseloste nettisivuilla tai muuten saatavilla. Tietojen käsittelyperusteena on yleensä sopimus. Henkilötietoihin saa olla pääsy vain niillä, jotka tarvitsevat tietoja työssään. On tärkeää dokumentoida toimintatavat ajoissa, jotta ne voi todentaa esimerkiksi viranomaisille.

Tietosuojaa voi parantaa helposti kaksivaiheisen tunnistautumisen käyttöönotolla, yksilöllisillä salasanoilla ja kovalevyn kryptauksella. Varmuuskopiointi auttaa palautumaan hyökkäyksistä ja laitevioista. Tietosuojaloukkauksia ennaltaehkäisee myös henkilötietojen turvallinen hävittäminen, kun niitä ei enää tarvita.

Teksti: Raila Hekkanen

Kirjoittaja on helsinkiläinen asiatekstinkääntäjä.

DIGI- JA VÄESTÖTIEOVIRASTO
MYNDIGHETEN FÖR DIGITALISERING OCH BEFOLKNINGSDATA
DIGITAL AND POPULATION DATA SERVICES AGENCY
DIGI- JA ÄLBOTDIEHTODOAIMMAHAT

Käännösten laillistaminen henkikirjoittajan näkökulmasta

Digi- ja väestötietoviraston (DVV) henkikirjoittaja **Toni Ruotsalainen** luennoi auktorisoitujen kääntäjien koulutuspäivässä 18.11.2022 DVV:n näkökulmasta käännösprosessiin.

DVV:n näkökulmasta käännösprosessi on osa asiakkaan kokonaisprosessia, johon kuuluvat myös laillistamispalvelut ja asiakirjan vastaanottajan vaatimukset. Vaatimukset vaihtelevat suuresti, ja niiden selvittäminen on asiakkaan vastuulla.

Kääntäjä on prosessin ainoa taho, joka tuntee käännöksen yhteyden alkuperäiseen asiakirjaan ja esimerkiksi tietää, onko käännöksestä jätetty jotain pois. Jos asiakirja päätetään kääntää vain osittain, sen vastaanottaja ratkaisee, kelpaako kyseinen käännös tietyn laajuksena. Kääntäjän ei tarvitse tehdä tätä päätöstä eikä osata vertailla termien merkitystä eri oikeusjärjestelmissä. Alkuperäisen termin täytyy kuitenkin ilmetä selvästi käännöksestä.

Sähköiset asiakirjat: alkuperäisyys ratkaisee

Alkuperäinen asiakirja sisältää asiakirjan oikeusvaikutukset, eikä kopio tai tuloste korvaa sitä. Alkuperäisen asiakirjan oikeusvaikutukset eivät siirry käännökseen, edes auktorisoituun käännökseen, vaan Ruotsalaisen mukaan käännös on aina ”vain käännös”.

Ruotsalainen painotti, että jotta jokin asiakirja voidaan laillistaa, sen on oltava alkuperäinen ja sen alkuperäisyydestä on oltava näyttöä, yleensä mustallekirjoitus. Tästä syystä esimerkiksi tietokantoihin tallennettuja sähköisiä asiakirjoja ei voida Suomessa laillistaa. Tietokannasta otettu tuloste katsotaan kopioksi, joka ei täytä alkuperäisyysvaatimusta. Viranomais ei voi laillistaa myöskään sähköisesti allekirjoitettua käännöstä, vaan laillistamiseen tarvitaan paperinen alkuperäiskappale, jossa on mustallekirjoitus.

Ruotsalainen kertoo, että esimerkiksi Virossa on kehittynyt järjestelmä, joka mahdollistaa asiakirjojen sähköisen laillistamisen. Suomessa vastaavaa ei ole, mutta tilanne voi muuttua tulevaisuudessa.

Teksti: Raila Hekkanen

Kirjoittaja on auktorisoitu kääntäjä vuodesta 2006.

Seminarie­minnen

I fjol firade det svensk-finska översättarseminariet 50-årsjubileum. I Översättaren publiceras en hälsning från **Mikael Reuter**, som är en av våra aktivaste seminariedeltagare och som var med på de första översättarseminarierna på 1970-talet.

Årets seminarium var det femtionde svensk-finska översättarseminariet. Det första var som bekant seminariet i Kouvola i november 1973, och sedan följde seminarierna i Saltsjöbaden 1974, på Hanaholmen 1975 och i Mariehamn 1976. Jag vågar påstå att de här seminarierna hade en stor betydelse inte bara för översättaryrket utan också för språkvården särskilt när det gäller finlandssvenskan och sverigefinskan.

Själv har jag deltagit i praktiskt taget alla seminarier, utom det i Saltsjöbaden då jag av någon anledning var förhindrad. Och jag kan lugnt säga att deltagandet i de här seminarierna, och framför allt det i Kouvola, har påverkat hela mitt yrkesverksamma liv.

Huvudföreläsare i Kouvola var professor **Bertil Molde**, chef för Svenska språknämnden, som höll två föreläsningar med rubriken ”Modern svenska”. Det var genom honom jag blev insatt i och intresserad av språkvården, och han förblev min mentor och vän så länge han levde. När jag sedan ett par år senare blev sekreterare i den dåvarande Svenska språkvårdsnämnden i Finland, och framför allt när Forskningscentralen för de inhemska språken inledde sin verksamhet 1976, var det lätt att etablera ett nära samarbete med språknämnden i Sverige.

*Sekä Kouvolan että Saltsjöbadenin seminaareihin osallistuiivat myös **Päivi-Solfrid Söderlind** ja **Paula Ehrnebo**, jotka olivat Bertil Molden kanssa mukana perustamassa Ruotsinsuomalaista kielilautakuntaa pari vuotta myöhemmin eli vuonna 1975. Paulasta tuli sittemmin kielilautakunnan johtaja, ja sen puheenjohtajina toimivat ensin Bertil ja sitten Solfrid. Uskallan siis väittää, että näillä seminaareilla oli vaikutus myös ruotsinsuomen kielenhuollon kehitykseen.*

På seminariet i Saltsjöbaden ingick också en paneldiskussion med rubriken ”Behovet av en terminologisk ’central’”. En sådan fanns ju redan i Sverige (TNC), så jag utgår från att den här diskussionen hängde ihop med bildandet av den finländska Centralen för teknisk terminologi TSK – numera Terminologicentralen – som skedde samma år.

En viktig aktör i det svenska språkvårdsarbetet i Finland har varit Statsrådets svenska språknämnd, och ser man på översättarseminariernas deltagarlistor så finns där många personer som har varit verksamma i den nämnden och i Statsrådets translatorsbyrå. Också myndighetssvenskan i Finland har dragit stor nytta av seminarierna.

De svensk-finska översättarseminarierna, och inte minst då det första seminariet i Kouvola, har haft en anmärkningsvärt stor betydelse för både den finlandssvenska och den sverigefinska språkvården och därmed också för språkens utveckling som nationella varieteter av det svenska respektive finska standardspråket. Jag hoppas och tror att de kommande femtio översättarseminarierna ska fortsätta med den traditionen.

Mikael Reuter

Kirjoittaja on SKTL:n kunniajäsen /
Skribenten är hedersmedlem i FÖTE.

© Maarit Laitinen

1. Kuka ja mikä olet?

Joonas Kirsi, pesunkestävä japanisti, intohimoinen tulkki ja satunnainen asiatekstikäntäjä.

2. Missä asut?

Helsingin Oulunkylässä, taktisesti pyöräilyetäisyyden päässä kaikista PK-seudun tulkkauskohteista.

3. Mitkä ovat työkielesi?

Suomi (A), japani (B) ja englanti (B).

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

Ainoa musiikki, jota voin kääntäessäni kuunnella häiriintymättä on läpikotaisin puhki kuunneltu instrumentaalimusiikki, ja sekin vain viimeisenä keinona torjumaan ympäristön muita häiriöääniä. Huomaan tuolloin usein laittavani kuulokkeisiin jazz-pianisti **Keiko Matsuita**.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Vanhan zen-sananeläskun mukaan jos jokin tai joku ärsyttää sinua, tee siitä opettajasi. Jos termi on vaikea kääntää ja ärsyttää, se on merkki siitä, että aivoja täytyy nyrjyttää lisää.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

Kääntäjän virallinen työasu eli pyjama on minullakin käytössä, ja ilahduttavasti näin koronavuosina sen käyttö on ollut mahdollista myös etätulkatessa, ainakin vyötäröstä alaspäin. Lähitulkatessa tulee puolestaan parempi fiilis, jos pääsee pukeutumaan astetta hienommin kuin muulloin arjessa, mutta kyllä kauluspaidoista ja pikkutakeista on myös mukava pyristellä ulos kotioven sulkeutuessa takana.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

En napostele näppiksellä, mutta kissankarvoja saa olla koko ajan siivoamassa pois.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Opiskeluvuosinani olin mukana opintopiirissä, jossa käänsimme opiskelijavoimin kokoamamme Japanin kielen asemaa Suomessa käsittelevän seminaarikirjan japaniksi ja julkaisimme käännöksen Japanissa. Tuo projekti oli täysin poikkeuksellinen tilaisuus opetella japaniin päin kääntämistä ja kääntäjien välistä tiimityöskentelyä, ja ihmettelimme juuri taannoin projektia johtaneen opettajani kanssa, miten ihmeessä me ylipäänsä saimme amatööriporukalla aikaan jotain sellaista.

Tulkkauksen puolelta täytyy mainita ihka ensimmäinen konferenssitulkkauskeikkani vuodelta 2019. EU:n Japanin-edustustoon oli aiemmin keuhällä haettu japanin kielen tulkkia vakituiseen työsuhteeseen, ja minä pääsin polleana poikana ja tietääkseni ainoana länsimaalaisena hakijana lentämään Tokioon pääsykokeisiin vain epäonnistukseni kokeen simultaanitulkkausosiossa katastrofaalisesti. Kokemukseni järkyttämänä kehitin itselleni valmistautumismenetelmän, jonka voimalla selvisin myöhemmin samana vuonna kolme-päiväisen ilmastomuutosaiheisen seminaarin konferenssitulkkauksesta erinomaisesti ja pääsin sisään alalle.

9. Menetätkö joskus yönesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Käännökset eivät valvota mutta tulkkaukset joskus kyllä. Varsinkin ensimmäinen keikka-aamu loman jälkeen voi stressata, ja toisaalta isojen keikkojen alla sitä saattaa valvottaa itseään yön pikkutunneilla murehtimalla sitä, ettei uni tule ja että aamun tärkeä keikka täytyy vetää univajeessa. Ongelmaa on sittemmin helpottanut kokemus sekä se, että uskaltaa varata aamuun tarpeeksi aikaa unen määrän kustannuksellakin.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkiesi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöplynyt tulikirjaimin sieluusi?

Kysyin joskus kääntäjänurani alussa japanin kielen opettajaltani, pitäisikö minun jättää japaniin päin kääntäminen japanilaisten hommaksi, koska se on niin vaikeaa ja aikaavievää. Hän totesi, että jos teen sitä kymmenen vuotta niin kyllä sekin alkaa sujua. Ei hän täysin väärässä ollut.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Millenniaaleille kenties epätyypillisesti karsastan valokuvausta ja varsinkin selfieitä. Aina kun muita vaihtoehtoja ei enää ole, otatan itsestäni uuden Virallisen Kuvan, jota käytän kaikissa yhteyksissä niin pitkään kuin vain suinkin kehtaan. Tältä näytän tällä vuosikymmenellä.

Kutsu sääntömääräiseen kevätkokoukseen

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sääntömääräinen kevätkokous järjestetään lauantaina 25.3.2023 klo 14.00 Tampereella Työväenmuseumo Werstaan Bertel-salissa (Väinö Linnan aukio 8, 33210 Tampere).

**Viimeinen ilmoittautumispäivä on 15.3.2023.
Mahdolliset valtakirjat toimistolle viimeistään 15.3.2023.**

Katso ilmoittautumis- ja valtakirjaohjeet SKTL:n verkkosivuilta (www.sktl.fi/kevatkokous).

Kokousaineisto tulee esille verkkosivujen jäsenosioon (www.sktl.fi/jasenet/kokousaineistot) viimeistään hallituksen maaliskuun kokouksen jälkeen.

Kokouksessa käsitellään esityslistalla mainitut asiat.

Esityslista

1. Kokouksen avaus	8. Liiton vuosikertomus vuodelta 2022
2. Kokouksen puheenjohtajan valinta	9. Liiton tilinpäätös vuodelta 2022
3. Kokouksen sihteerin valinta	10. Tilintarkastajan lausunto
4. Kahden pöytäkirjantarkastajan valinta	11. Vastuuvapauden myöntäminen
5. Kahden ääntenlaskijan valinta	12. Kunniajäsenten kutsuminen ja ansiomerkkien myöntäminen
6. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	13. Muut asiat
7. Kokouksen työjärjestyksen vahvistaminen	14. Ilmoitusasiat
	15. Kokouksen päättäminen

**Tervetuloa!
HALLITUS**

Kallelse till ordinarie vårmöte

Finlands översättar- och tolkförbund rf:s ordinarie vårmöte hålls lördagen den 25 mars 2023 kl. 14.00 i Tammerfors i Arbetarmuseet Werstas mötessal Bertel (Väinö Linnan aukio 8, 33210 Tammerfors).

**Den sista anmälningsdagen är den 15 mars 2023.
Eventuella fullmakter ska lämnas in till förbundet senast den 15 mars 2023.**

Se anvisningarna om anmälan och fullmakter på FÖTF:s webbplats (www.sktl.fi/kevatkokous).

Mötesmaterialet kommer att läggas ut på medlemssidorna på förbundets webbplats (www.sktl.fi/jasenet/kokousaineistot) senast efter styrelsens möte i mars 2023.

På mötet behandlas de ärenden som nämns i föredragningslistan.

Föredragningslista

1. Mötet öppnas	8. Förbundets årsberättelse för 2022
2. Val av ordförande för mötet	9. Förbundets bokslut för 2022
3. Val av sekreterare för mötet	10. Revisorns utlåtande
4. Val av två protokolljusterare	11. Beviljande av ansvarsfrihet
5. Val av två rösträknare	12. Kallande av hedersmedlemmar och utdelning av förbundets förtjänsttecken
6. Mötets laglighet och beslutsföret	13. Övriga ärenden
7. Fastställande av mötets arbetsordning	14. Anmälningsärenden
	15. Mötet avslutas

**Välkommen!
STYRELSEN**